

Подільське СЛОВО

№49 (5204) П'ятниця, 9 грудня 2016 року

16 сторінок

Запросіть газету у свій дім!

Вартість передплати на 2017 рік:
на 6 місяців — 65,30 грн.;
на 12 місяців — 129,40 грн.
Для організацій (передплатний індекс 23491) на 6 місяців — 77,30 грн.; на 12 місяців — 153,40 грн.

Тема номера

Віват, Тернопільський районе!

Тернопільському району
1966-2016

50 років

День району — завжди хвилююча подія для його мешканців, особливо, коли йдеться про ювілей. У ці дні Тернопільському району виповнюється 50! У час, коли за плечима півстолітній відрізок шляху, є гарна нагода віддати шану тим, хто творив історію району, осмислити сьогодення, отримати наснагу для нових справ. Прагнення до позитивних змін, до стабільного майбутнього наших дітей об'єднує жителів Тернопільського району — працівників сільського господарства, медиків, освітян, науковців, фінансистів та усіх, хто спрямовує свою працю, досвід, сили і знання на благо району. Тернопільський район — давній український край зі славною історією. Вона — глибока і неосяжна, а сучасність, сформована на цьому міцному корінні, — багатогранна і неповторна.

7 грудня — День місцевого самоврядування

7

Сторінками історії: минуле і сьогодення

За доби Київської Русі територія району належала до Тербовлянського князівства, а з 1199 року — Галицько-Волинського. Після смерті останнього князя Юрія II (Болеслава Тройденевича) (1340 р.) в 1349 р. польський король Казимир III захопив Галичину. В складі Речі Посполитої територія району перебувала до 1772 року, тоді була приєднана до Австрійської імперії. В 1870 році через Тернопіль побудували залізничну колію в напрямку на Підволочиськ, що сприяло пошквалюванню економіки краю.

Під час Першої світової війни на території району відбувалися жорстокі бої між австро-німецькими і російськими військами. Економічна інфраструктура була зруйнована. Недовготривале відновлення української державності у 1918–1919 роках не привело до

риторії району почалося вже після Другої світової війни. Найбільш прогресивними стали такі галузі, як машинобудування та металообробка, харчова, легка, скляна і фарфоро-фаянсова.

Упродовж 1956–1966 рр. унаслідок кількох адміністративно-територіальних реформ землі та населені пункти сучасного Тернопільського району перебували у складі інших районів області. Це був час розбудови, який мав позитивні наслідки для всіх сфер життєдіяльності — створювали нові села, будували школи тощо. А 8 грудня 1966 р., згідно з Указом Президії Верховної Ради Української РСР №10/12 "Про утворення нових районів УРСР", було створено Тернопільський район із центром у місті Тернопіль, до складу якого увійшли Лозівська сільська рада Збаразького району, Велико-

ного відродження та становлення нової незалежної Української держави (1991 р.).

Попри найсвітліші надії, після розпаду СРСР Україну охопила економічна криза. Багато колись потужних підприємств Тернопільського району припинили свою діяльність. Виникла нова проблема — безробіття і, як наслідок, масова еміграція населення. Водночас відбулись і позитивні зрушення — відновлення релігійного життя, розвиток культури, історії, науки та освіти.

Сьогодні Тернопільському району є чим і ким пишатися — від борців за незалежність до наших сучасників — земляків, котрі своєю працею і натхненням пишуть історію нашого краю. Нам судилося жити й працювати у регіоні, розташованому в серці Тернопільської області. Душа нашого краю — його люди, які славляться гостинністю, талантами та працьовитістю. Саме про них ми писатимемо на сторінках нашого видання вже з наступного випуску у новій рубриці, яку започатковуємо з нагоди 50-річчя Тернопільського району.

Сьогодні ж можна впевнено говорити про те, що День району — це свято єдиної родини. Ми спільно вирощуємо хліб, плекаємо ліси, завітчуємо села, розбудовуємо соціальну сферу, наші патріоти-земляки захищають мирне небо і незалежність на передовій, на сході України. Ми — частина вільної, гордої і славної нації. Згадуючи про досягнення та перемоги у минулому, нинішні очільники Тернопільського району ставлять цілі, розробляють плани на майбутнє і вірять у те, що прийдешність буде ще кращою. Півстолітню історію Тернопільського району створено найкращими людьми, великими патріотами Тернопілля. Попереду — нові звершення, перемоги й досягнення. Слався, Тернопільський районе — благодатна земля благородних людей!

Лілія КУЛЕНИЧ.

Площа Тернопільського району — 749 кв км (5,4% території області). Населення — 66 143 особи (2014 р.) у т. ч. сільського 54 912 осіб (83,0%). Густота населення на 1 кв. км — 88,3 особи. Районний центр — м. Тернопіль. У районі — 58 населених пунктів: 28 сільських і селищних рад, 2 територіальні об'єднані громади.

економічного підйому. А вже у 1921 році територія краю опинилась у складі Польщі, згідно з умовами Ризького миру. На початку Другої світової війни територія Західної України була приєднана до УРСР.

До 1939 тут функціонували такі товариства, як "Просвіта", "Січ", "Сокіл", "Луг", "Сільський господар", "Союз українок", "Рідна школа", "Відродження". У 1940-50-і роки на території району активно діяли ОУН і УПА. Нині на місцях загибелі героїв національно-визвольних змагань встановлені пам'ятні знаки, майже у всіх населених пунктах району освячено символічні могили полеглим за волю України.

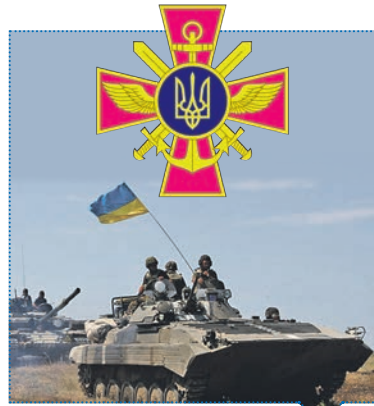
Нарощення аграрно-промислового потенціалу народного господарства на те-

глибочецька, Дубівецька, Гривицька, Нижньоівачівська, Плотичька та Чистилівська сільради Зборівського району, Довжанківська, Драганівська, Почапінська сільради Козівського району, Баворівська, Байковецька, Великобірківська, Козівська, Малоходачківська, Скоморохівська, Товстолузька та Чернелево-Руська сільради Підволочиського району, Буцнівська, Великобаворівська, Великогаївська, Великолуцька, Йосипівська, Миролубівська, Мишковицька, Настасівська, Острівська, Петриківська сільради Тербовлянського району. Відтоді життя краю стабільно покращувалося. Наступні кілька років відносно спокійної життєдіяльності району змінила "перебудова" (1985р.), яка передувала періоду національ-

Район розташований у межах Волино-Подільської височини. Людина з'явилась тут в епоху раннього палеоліту — понад 200 тис. років тому. Більшість писемних згадок про найбільші населені пункти району датовані XV–XVI століттями. У XV ст. найпершими згадано смт Великі Бірки й с. Чернелів-Руський (1410 р.), с. Баворів (1439 р.), с. Скоморохи (1450 р.), с. Долішній Івачів і с. Лозова (1463 р.), с. Петриків (1458 р.), с. Буцнів та с. Малий Ходачків (1464 р.), с. Почапінці, с. Довжанка й с. Велика Лука (1473 р.), смт Велика Березовиця (1474 р.), с. Товстолуг (1482 р.). Тернопіль (Тарнополь) уперше згадано у 1540 році.

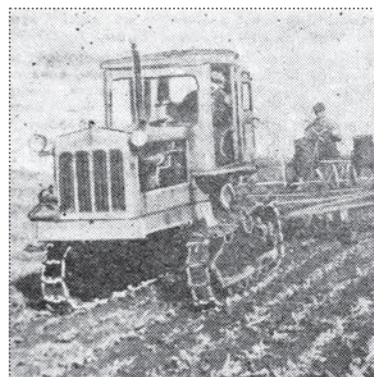
На території району є дві історичні пам'ятки архітектури колись всесоюзного, а нині загальноукраїнського значення: знаменитий палац Коритовських у Плотичі, збудований у 1720 році, та старовинний костел і церква Іоанна Предтечі (1597 р.) у Баворіві. А село Буцнів відоме на всю Україну церквою Непорочного зачаття (1598 р.) з чудотворною іконою Пречистої Діви Марії та справжнім шедевром архітектурного будівництва — арковим залізничним мостом, який уже понад століття з'єднує береги Серету.

Додамо, що відомий археолог, уродженець Тернопільського району Ігор Герета понад чверть століття присвятив дослідженню могильника Черняхівської культури (II–IV ст.) поблизу села Чернелів-Руський. Саме тут було знайдено унікальне поховання місцевого вождя черняхівського племені. У курганах ховали справжніх велетнів — знайдені скелети досягали 2 м, що є великою рідкістю в антропології. Крім того, на території сучасного Тернопільського району проводили розкопки стоянок епохи середнього палеоліту, мустьєрської, мезолітичної епох, були також знайдені пам'ятки культури Ноа та поселення скіфського періоду.

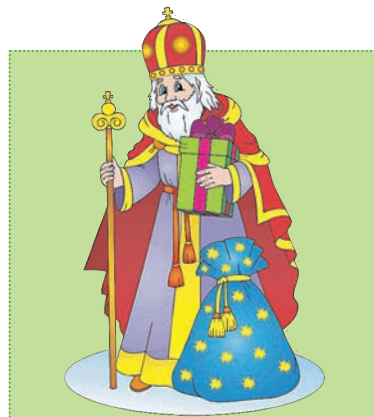

До Дня Збройних сил України

8-9

Чим жив район 10-11 50 років тому

Готуємося зустрічати святого Миколая

16

Шановні працівники органів місцевого самоврядування, сільські та селищні голови, депутати місцевих рад!

7 грудня — День місцевого самоврядування. Це свято воістину стає народним, бо місцеве самоврядування сьогодні — найближча до людей і їхніх турбот влада багатьох питань економічного, соціального, освітнього, культурного розвитку наших сіл та селищ. Саме завдяки вашій участі, вашим зусиллям, шановні колеги, посилюється здатність місцевих органів самоврядування активно впливати на розвиток території, формування міцної фінансової основи для реалізації планів і задумів. Ваша діяльність, особливо в останні роки, засвідчила, що вам цілком вдалося впровадити цивілізовані норми у сферах землекористування, екології, розвитку підприємництва, налагодження партнерських стосунків із керівниками підприємницьких структур, яким небайдужі справи громади і які готові брати на себе роль меценатів у вирішенні соціальних питань територіальних громад.

Прийміть слова вдячності за вашу самовіддану працю. Віримо, що місцеве самоврядування сприятиме утвердженню України як демократичної правової держави, формуванню громадянського суспільства. Щиро зичимо вам, шановні колеги, наполегливості, натхнення, успіхів у нелегкій відповідальній праці, в усіх добрих починаннях.

*Андрій Галайко, голова Тернопільської районної ради
Олександр Похилий, голова Тернопільської РДА.*

Дорогі країни! Прийміть найщиріші вітання з нагоди святкування 50-річчя Тернопільського району!

Сьогодні — наше спільне свято, яке єднає покоління. Свято тих, для кого Тернопільський район став долею: хто народився і виріс тут, хто приїхав і залишився назавжди, хто відвідує його, приїжджаючи з різних куточків України чи світу. Саме в такі моменти ми відчуваємо гордість за свою малу батьківщину, сповнюємося почуттями єдиної родини — дружною, працюючою, співочою, вільною і незалежною.

Багато пережито і зроблено за ці 50 років. Нам є чим пишатися. А найбільша гордість району — його мешканці, адже всі досягнення, якими багате Тернопілля, складаються зі щоденної праці, знань і талантів людей. Разом ми розвиваємося, покращуємо благоустрій. Щира подяка усім, кому небайдужа доля нашого краю, хто творив його славетну історію, збагачував традиції, розбудовував та боронив від ворога, хто вклав частинку своєї душі і праці в те, чим ми можемо нині пишатися.

Нехай нас і надалі об'єднує любов до рідного району, адже саме спільними зусиллями кожного дня, кожного року ми маємо творити його заради майбутнього наших дітей та з поваги до наших батьків.

*Андрій Галайко, голова Тернопільської районної ради
Олександр Похилий, голова Тернопільської РДА.*

Шановні країни, працівники органів місцевого самоврядування!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди свята народодовладдя.

Становлення нашої країни як незалежної держави пов'язано з розвитком місцевої ініціативи, зростанням ролі громадянської активності кожного її члена за долю рідного краю.

День місцевого самоврядування — це свято не лише тих, хто працює в органах місцевої влади, депутатів усіх рівнів, а й усіх громадян, виборців, які вболівають за проблеми Тернопільського району, дбають про його розквіт і зростання.

Принадно вітаю всіх земляків із ювілеєм Тернопільського району. Здоров'я вам, миру, злагоди, активної громадянської позиції та єдності на шляху розбудови рідного села, району й України!

Микола Михальчишин, заступник голови Тернопільської районної ради.

Дорогі мешканці Тернопільського району!

Ювілей, який відзначає ваш район, — славний та поважний, і вам є чим пишатися.

8 грудня 1966 року, відповідно до указу Президії Верховної Ради УРСР, на карті Тернопільщини й України з'явився Тернопільський район. Сьогодні ж це — самодостатня адміністративно-територіальна одиниця зі сформованим соціально-економічним, промисловим, культурним потенціалом, багатими земельними ресурсами, інвестиційно приваблива. Тут живуть і трудяться патріоти, працюють, добрі господарі, висококваліфіковані фахівці, які, як і їхні предки, боронять рідну землю, високо вартують її, вносять свій внесок у національну ідею, багато працюють на благо Тернопілля й держави, розвиваючи та прикрашаючи рідну землю, увесь наш край.

Сьогодні район є флагманом у реалізації адміністративно-територіальної реформи. Тут утворено дві потужні об'єднані територіальні громади — Великогаївська та Байковецька, які об'єднали 14 та 7 сіл і нині демонструють серйозні досягнення. Вагу, яку має Тернопільський район у господарстві області, важко переоцінити.

Шановні жителі Тернопільського району!

Тож і надалі усі разом бережіть та доглядайте рідний край, збагачуйте духовні скарбниці, аби на століття вперед доброю славою була овіяна наша земля. Велике спасіння та доземний уклін вам за всі старання та зусилля, що докладаєте для розвитку і вдосконалення Тернопілля, за те, що плачете район і попри всі економічні та політичні негаразди залишаєтеся вірними йому. Добра вам, щастя та радості!

Віктор Овчарук, голова Тернопільської обласної ради.

Із нагоди Дня місцевого самоврядування й 50-річчя утворення Тернопільського району вітаю всіх жителів краю та зичу благополуччя і непохитної віри у щасливе майбутнє.

Хай множить вас ваша праця, рідного селу, району і держави! Пам'ятаймо, наше життя буде таким, яким ми зробимо його самі. Впевнений, що і найближчі плани, і далекосяжні проєкти, спрямовані на забезпечення гідного життя мешканців Тернопільського району, будуть успішно реалізовані спільними зусиллями!

А планів є чимало!

Тернопільський район — перспективний і працюючий край, який розвивається, з кожним днем стає сучаснішим. Я знаю проблеми людей, і мені не важливо, в кого які політичні погляди. Тому, коли спілкуюся з громадянами, не питаю, за кого вони голосували, а обговорюю, раджуся і намагаюся допомогти.

Так, за мого сприяння тривають роботи з оновлення й будівництва 350-ти об'єктів нашого краю, в тому числі й у Тернопільському районі, а саме: ремонт шкіл, дитячих садочків, ФАПів, лікарень, будинків культури, водогонів, колекторів, будівництво спортивних майданчиків тощо. Також у Тернопільському районі, на Бережанщині, Підгаєччині, Козівщині та Зборівщині розпочали будівництво сучасних футбольних майданчиків зі штучним покриттям. Таку масштабну програму реалізують на Тернопілля вперше. Зізнаюся, це моя гордість. Щиро вірю, що тут виростуть справжні зірки футболу. Окрім цього, на моєму окрузі у школах, лікарнях, дитсадках встановлюють нові пластикові вікна, замінюють котли та системи опалення, ремонтують і перекривають дахи. А ще стратегічним пріоритетом для нашої політичної команди залишається будівництво загальнодержавних доріг, а саме: Тернопіль — Кременець, Тернопіль — Львів.

Сьогодні можна впевнено сказати, що якби від початку незалежності, то нині ми нічим не поступалися б розвиненим країнам Європи.

Щиро дякую всім жителям району за працелюбність, професіоналізм, плідну працю, вміння жити і трудитися в ім'я процвітання рідної землі. Зі святом вас, тернополяни!

Тарас Юрик, народний депутат України.

Шановні жителі краю! Прийміть найщиріші привітання з нагоди півстолітнього ювілею від дня заснування на теренах області Тернопільського району.

Утворений він 8 грудня у 1966 році згідно з Указом Президії Верховної Ради Української РСР. До того часу територія району входила частинами до складу інших районів області: Козівського, Зборівського, Збарзького, Підволочиського, Тернопільського.

Безперечно, наші внуки та правнуки теж пишатимуться тим, що народилися на Тернопільщині. Адже наші пращури знайшли у собі сили для того, щоб встати з колін й боротися за волю рідної країни. Сьогодні ми живемо у незалежній Україні й повинні з гідністю продовжувати розпочату прадідами справу. Відтак робота обласної та районної адміністрацій, насамперед, полягає в успішному розвитку краю й забезпеченні добробуту кожного його жителя.

Півстолітній ювілей від дня заснування — доволі поважна дата. Наш край пройшов довгий шлях становлення й розвитку, переживав радощі й труднощі. Своєю щоденною наполегливою працею на благо рідної землі українці доводять, що їхній район — це край роботящих, гостинних, добрих і талановитих людей.

Тернопільський район славиться видатними земляками, талант і праця яких заслужили всеукраїнське визнання. Серед них — філолог-славіст, літературознавець, мовознавець, фольклорист, письменник, громадський діяч Кирило Студинський, музичні діячі Богдан Антків, Михайло Антків, психолог, педагог, академік ПАН Степан Балея та ще багато інших.

Отож щиро вітаю з ювілеєм і бажаю сили й наснаги продовжувати наполегливу роботу на благо рідної землі, а також хорошого настрою, злагоди та достатку в кожній родині!

Степан Барна, голова Тернопільської обласної державної адміністрації.

Шановні працівники органів місцевого самоврядування, депутати рад!

Сердечно вітаю вас із Днем місцевого самоврядування!

Це свято стоїть в одному ряду дат, пов'язаних зі здобуттям Україною незалежності і розбудовою власної державності та демократії. Цей день об'єднав людей активної життєвої позиції, лідерів територіальних громад, організаторів втілення в життя їх волі.

Бажаю вам міцного здоров'я, щастя, добра, творчої сили та нових звершень на ниві зміцнення державності!

Богадан Яцик, керуючий справами Тернопільської районної ради.

Тема номера

Віват, Тернопільський районі!

Тернопільському району
1966-2016

50
років

8 грудня Тернопільський район святкує 50-ту річницю від дня створення. День народження району — символічний рубіж відліку нових досягнень і продовження славетних традицій поколінь його працелюбних жителів, адже історія — це не стільки події, що відбувалися протягом певного періоду, скільки те, що люди, громада, суспільство визнали за потрібне пам'ятати.

За 50 років становлення і розвитку району нам є чим пишатися, на кого рівнятися, побачити, над чим працювати надалі. Край розбудувало не одне покоління людей, які своєю щоденною працею писали нові сторінки історії. У підсумку район зазнав позитивних змін у соціальному, економічному, духовному, культурному й освітньому розвитку. Сьогодні країна переживає непростий час, але очільники нашого краю активно запроваджують реформи — запову розвитку держави. На органи місцевого самоврядування покладена велика відповідальність за соціально-економічний стан громади, за благополуччя й комфортні умови життя і праці мешканців.

Упродовж років Тернопільський район на чолі з тогочасними керівниками був лідером в області за багатьма показниками. Завдяки злагодженій роботі представницької і виконавчої гілок влади вдалося вирішити чимало непростих питань, реалізувати багато перспективних планів та задумів. Такі ж добрі традиції збережені і сучасними керівниками нашої благодатної землі.

Андрій Васильович Галайко, голова Тернопільської районної ради

соціальні, комунальні питання, не стоять осторонь культурного та освітнього життя населених пунктів.

Керівництво району завжди тримає руку на пульсі тих проблем, які турбують мешканців краю. Ми турбуємо про чашку — відбувається запровадження адміністративно-територіальної, медичної, освітньої реформ. Даються вони країні не просто, адже важко їх реалізувати в умовах війни на сході. У нас вже створено дві території населених громад — Великогаївську і Байковецьку, на прикладах яких можна побачити ефективність запровадження адміністративно-територіальної реформи. Держава дає нам можливість і час, тому упускати їх не можна. Процес децентралізації має основну мету — створення ефективної моделі об'єднання заради достойних умов життя мешканців.

1 грудня минув рік, відколи депутати довірили мені очолювати районну раду. Після виборів ми відразу поставили за мету зберегти найкращі напрацювання та оновити процес організації роботи депутатського корпусу. 2/3 від загальної кількості обрані депу-

татів — нові обличчя, вони мають креативне бачення, відстоюють інтереси громад своїх округів і сіл. І влада завжди йде назустріч — коли маємо перевиконання бюджету, намагаємося підтримувати матеріально заклади освіти, культури, охорони здоров'я тощо, про які клопотали обранці. На щастя, нам вдається відкинути партійні кольори і консолідувати депутатський корпус для вирішення нагальних питань сьогодення.

Сьогодні ведемо конструктивний діалог із громадами, сільськими мешканцями, співпрацюємо із контролюючими органами, шукаємо невикористані резерви для покращення економічного становища району.

Життя невпинно рухається вперед і підтверджує, що не може бути справжньої демократії без порядку, держави — без належного контролю, а повноцінного самоврядування — без необхідного обсягу повноважень і матеріально-фінансових ресурсів, а для цього потрібна спокійна, злагоджена робота всіх гілок влади. Майбутнє ж Тернопільського району залежить від кожного з нас, від нашої праці й бажання плести рідну землю.

Олександр Ігорович Похилый, голова Тернопільської РДА

У час, коли триває війна на сході, керівництво Тернопільського району багато уваги учасників бойових дій. Серед пріоритетних напрямків роботи — проекти з енергозбереження та розбудови району. Ми рухаємося в напрямку зменшення витрат на енергоносії і вкладання заощаджених коштів у подальший розвиток. Розуміємо, що покращення умов праці, лікування, навчання, виховання наших дітей разом із підняттям соціальних стандартів є нашими першочередовими завданнями. Не менш важливим є залучення «донорських» коштів (за програмою Фонду регіонального розвитку). Працюємо і над покращенням якості надання послуг через створення реєстраційної служби, ЦНАПів у селах, ведемо активну роботу з будівництва та ремонту доріг.

Окремим пунктом є децентралізація. В нашому районі «першопрохідцями» стали Байківці та Великі Гаї, досвід яких мені дуже імпонує, адже майбутнє — за громадами. На початку запровадження реформи скептиків та противників було

більше, ніж тих, хто вірив у розквіт села. І хоч минув лише рік з часу їх створення, ми вже бачимо зміни лише на користь. Керівники громад стали тими, хто нині найбільш зацікавлений у розвитку бізнесу, збільшенні податкових надходжень, розподіляючи їх грамотно і демократично між тими селами, які долучилися до них. Це і є та ефективна модель самоврядування, коли люди предметно розуміють, де їхні кошти, де громади мають свою дорожню карту розвитку. Новаторним громадам дали усю повноваження, фінансові механізми для існування, розвитку та процвітання.

Для залучення додаткових надходжень у район співпрацюємо з інвесторами на рівні ОДА, до нас приїжджають делегації з інших країн, зацікавлених вкладати кошти.

Зрештою, ми стоїмо на порозі нового історичного процесу — формування громад. Вірю в те, що децентралізація — це наше європейське майбутнє. А щоби наші мрії стали реальністю, маємо ще чимало зробити.

Очільники Тернопільського району

Перші секретарі райкому Компартії України

Петро Михайлович Довганчук (грудень 1966 р. — грудень 1973 р.)
Степан Олександрович Костинський (грудень 1973 р. — грудень 1983 р.)
Микола Григорович Барабаш (квітень 1984 р. — листопад 1988 р.)
Іван Петрович Барабаш (листопад 1988 р. — листопад 1990 р.)
Микола Миколайович Галас (листопад 1990 р. — вересень 1991 р.)

Голови виконкому районної ради

Йосип Іванович Савич (грудень 1966 р. — червень 1971 р.)
Стефанія Костянтинівна Бойцун (червень 1971 р. — червень 1976 р.)
Євген Семенович Івахів (червень 1976 р. — грудень 1983 р.)
Микола Григорович Барабаш (грудень 1983 р. — квітень 1984 р.)
Борис Григорович Косенко (квітень 1984 р. — червень 1992 р.)

Голови районної ради народних депутатів

Роман Дмитрович Решетука (травень 1992 р. — липень 1994 р.)
Василь Степанович Коломийчук (липень 1994 р. — квітень 1998 р.)
Василь Степанович Дідух (квітень 1998 р. — листопад 2015 р.)
Андрій Васильович Галайко (з грудня 2015 р.)

Представники Президента України в районі

Віталій-Роман Томкович Сидяга (квітень 1992 р. — лютий 1994 р.)
Василь Степанович Коломийчук (лютий 1994 р. — липень 1994 р.)

Голови районної державної адміністрації

Василь Степанович Коломийчук (серпень 1995 р. — травень 1999 р.)
Степан Степанович Шулик (вересень 1999 р. — липень 2000 р.)
Степан Михайлович Кулик (вересень 2000 р. — грудень 2004 р.)
Володимир Михайлович Болещук (березень 2005 р. — червень 2010 р.)
Віктор Васильович Щепановський (червень 2010 р. — березень 2014 р.)
Андрій Васильович Строеус (травень 2014 р. — грудень 2014 р.)
Олександр Ігорович Похилый (з травня 2015 р.)

Степан Олександрович Костинський, перший секретар райкому Компартії України (1973 — 1983 рр.).

Тернопільський район — це моя молодість. Після закінчення Вищої партійної школи у області. А після утворення району півстоліття тому був призначений другим секретарем Тернопільського райкому партії. Першим був нині покійний Петро Михайлович Довганчук. Коли він пішов на пенсію, я став першим секретарем та працював на цій посаді до 1991 року. Чому було створено приміський район? У той час люди масово виїжджали з сіл до міста, бо не мали роботи. Утворили приміський район, щоб забезпечувати обласний центр сільськогосподарською продукцією і таким чином затримати людей у селах. З цього приводу пригадую таку історію. Працівники полів та трактористи отримували у 1960-х роках дуже низьку зарплату за свою важку працю. Я мав багато знайомих у Києві, і вони дали мені 18 адрес науково-дослідних інститутів та заводів. Побував у всіх! Мені вдалося роздобути насіння одностовкових цукрових буряків «Веселоподолянський». Забезпечили ним колгоспи району. Посіви не треба було проріджувати. Скоротилися час на обробку та інші витрати, що дало змогу значно підвищити працівникам зарплату. Площу 50-100 га могли обробляти 2-3 трактористи. Один механізатор за сезон заробляв стільки грошей, що міг придбати легкову машину. Розвивався цукроперобний галузь. Люди у селах ставали заможнішими. Ніби не таке вже і значне нововведення, а який економічний ефект мало!

Сьогодні є багато хорошого. Тернопільський район за п'ятдесят років став флагманом промисловості та сільськогосподарського виробництва. Сюди йдуть інвестиції. Відбувається реформування місцевого самоврядування. Головні, щоб кожен громадянин відчував, що саме він — господар своєї долі.

Вітаю всіх жителів району зі славною датою! Бажаю миру, добробуту, здоров'я, злагоди!

Продовження на наступній сторінці

Початок на сторінці 3

Віталій-Роман Томкович Сидяга, представник Президента України в Тернопільському районі (1992 — 1994 рр.).

Коли я навчався у Буцацькому сільсько-господарському технікумі, то заснував у 1959 році націоналістичну організацію. Ще так далеко було до найкращої, про яку мріяли та віддали свої найкращі, рідні батьки Томко Ількович — учасник Першої світової війни, який в 1919 році добровольцем зголосився до армії УНР, брав участь у Першому зимовому поході, мати Марія Петрівна — активний учасник місцевого осередку «Просвіти» (у 1950-му репресована за зв'язки з підпіллям УПА), дядько Василь Сидяга — доброволець у лавах УПА, через бльмте, як чотири десятиліття, у 1992 році, я став представником Президента України у Тернопільському районі. Виконував приблизно такі повноваження, як нині голова райдержадміністрації (економічні питання, наповнення бюджету та інше). Держава лише здобула незалежність. Люди щиро вірили в зміни на краще. Почалася робота. Можна сказати, що ми днювали та ночували на робочому місці. Головою виконкому районної ради тоді був Борис Косенко, згодом його змінив Роман Решетука, ставши головою районної ради народних депутатів. Знаходили порозуміння. Такого поняття, як поділ влади, чи хто важливіший, не було. Люди вірили владі. Приходили до мене, радилися, пропонували, критикували. Дуже добре пам'ятаю, як тоді сказав їм, колгоспів Тернопільського району не було. Я тоді сказав їм, що важливо зберегти те, що надбали. Це наше спільне багатство, а не когось окремо, як нині кажуть, хто ближче до корита. Багато було тоді справді порядних та відданих справі державотворення людей, які не допустили розбазарювання майна. Тому нині у цих селах збереглися побудовані у ті часи просторі клуби, школи, дитячі садочки. З оптимізмом сприймаю сьогодні реформи у сфері виграли просторі, які завжди брели на свої плечі важкий тягар обов'язків та відповідальності.

Вірю, що в Україні — велике майбутнє, бо вона має таких захисників, які нині бережуть її суверенітет на сході. Вона має чудових людей — трудівників та молоде покоління, яке мислить і живе по-новому.

Василь Степанович Коломийчук, представник Президента України в Тернопільському районі (лютий 1994 — липень 1994), голова районної державної адміністрації (1995 — 1999 рр.), голова районної ради народних депутатів (1994 — 1998).

Як слушно зауважив хтось із журналістів, я «був усім на світі». Починав кар'єру з агента у колгоспі. І повинь піднімаючись щаблями, дійшов до очільника області. У 1994-1996 роках — представник Президента в Тернопільському районі. Потім був головою Тернопільської районної ради й райдержадміністрації. Вважаю, що це правильно, коли в руках однієї людини зосереджувалась і виконавча, і законодавча влада. Було більше порядку. Звичайно, і вимагали вдвічі більше. Ці роки запам'яталися початком земельної реформи, впровадженню новітніх технологій у сільському господарстві. Села газифікували, ремонтували дороги. Як керівник намагався об'єднувати людей. Може, і не все вдалося зробити. Перебуваючи на тій чи іншій посаді, не шкодую, що свого часу взяв на свої плечі таку важку ношу. Зустрічаюся з людьми, з якими були непорозуміння. Як же це нас — дитя свого часу. Кожен має свою ношу, відповідальність, своє місце в житті. Нині ще важчі часи. Йде війна. Відбувається реформування місцевого самоврядування. За об'єднаними громадами — велике майбутнє. Лише треба пам'ятати, що кожен її житель, кожне село, яке приєдналось, має вносити свою вагому частку у розвиток громади. Тернопільський район залишиться на мапі області. Реформа не зруйнує його. Тому, гадаю, хто буде живим, святкуватиме його наступний ювілей!

Василь Степанович Дідух, голова районної ради 1998-2015 рр.

Майже все моє життя пов'язане з Тернопільським районом. Тут народився, навчався, створив сім'ю, продовжую жити. Економіст за освітою. Чотири рази мене обирали головою Тернопільської районної ради. Це непрості часи становлення молодого Українського держави. Була криза в економіці, сільському господарстві зокрема. І ми жили у той час. У Тернопільському районі починали створювати фермерські господарства, мали підприємства. Багато людей, не знайшовши застосування своїм силам та інтелекту у себе вроді, виїхали на заробітки. Були спади й підйоми, перемоги й впади. Кажуть, найважче жити у часи змін. Оглядаючись у минуле, можу сказати, що наша діяльність саме на цей час і припала. Тому було непросто. Мене інколи звинувачували, що наш бюджет був «бюджетом проїдання». Так, були такі часи: ділити не мали що, бо все зароблене йшло до Києва. Тому основним завданням було забезпечити людей зарплатами, особливо бюджетників, сплатити за енергоспів. Але ми і тоді, в час безгрошів'я, будували садочки. У центрі Тернополя «на цукрі та пшениці» виріс потужний медичний центр — ТРТМО. Що могли, те робили. А оцінку, думаю, дадуть люди і час.

Тема номера

Василь Зеновійович Цаль, начальник відділу освіти Тернопільської РДА

Освіта району переживала різні періоди: це і часи становлення української державності, коли вчителі отримували заробітні плати будматеріалами, взуттям, алкоголем та іншими матеріальними формами. Також були часи (у 2012-му), коли вчителі впродовж кількох місяців працювали взагалі без зарплати. На сьогодні вчительської посади подолані. Вчителі забезпечені заробітною платою, у школах відбуваються ремонти — капітальні та поточні, учні району отримують освітні послуги на належному рівні, наші педагоги — призери обласних та всеукраїнських конкурсів. На превеликий жаль, фінансування галузі освіти з держбюджету не є достатнім, тому проблему вирішуємо шляхом залучення освітньої галузі — досягнуто. У нас немає проблем із енергоносіями, оплатою праці, наданням якісних освітніх послуг.

Основна ідея, на якій базується сучасна концепція української освіти, — це профільна старша школа, яка об'єднує між собою філії в комплекс, тобто опорні школи. Нині ми активно працюємо над створенням таких освітніх округів.

Впевнено можу сказати, що від освіти майбутнього варто чекати лише позитивних зрушень. Так, вже наступного року плануємо залучити сучасні інформаційні технології. Крім того, продовжуватимемо оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів, є напрацювання щодо проведення ремонтів в опорних школах та школах-філіях. Відділ освіти спільно з громадськими організаціями планує створити нові групи в ДНЗ. Сьогодні ж у 15-ти дитсадках району виховують 1217 дошкільнят. Крім того, нещодавно відкрили дві додаткові групи — у Смиковецькому та Ігровицькому ДНЗ. Щодо шкіл, то в Тернопільському районі налічується 33 ЗОШ, в яких навчається 3348 учнів.

Юрій Володимирович Савка, начальник відділу містобудування та архітектури Тернопільської РДА (член-кореспондент Національної академії архітектури України)

За 50 років межі району змінилися через розбудову Тернополя. Зокрема, в напрямку Львова. Поряд з тим, населені пункти Тернопільського району розрослися, йдеться, передусім, про приміські села. Крім того, хутори приєднуються до сіл, села перетворюються в селища.

Активно триває будівництво церков: якщо за радянщини була політика знищення релігійних закладів, нині ж навпаки. Шкода, що такої позитивної динаміки немає в інших галузях — не будуються активно лікарні, заклади освіти тощо. Є цікаві та сучасні проекти, і ми сподіваємося на їх реалізацію.

Загалом же, Тернопільський район по будівництву виходить на перше місце в області. За півроку ми даємо майже 500 дозволів на будівництво житла.

До слова, у нас є лише близько десяти населених пунктів у районі, які мають розроблені нові генеральні плани. Орієнтовно 70% генеральних планів — 1969-1979 років. Та за ними жодне планування проводити не можна, адже вони не відповідають вимогам, є застарілими. Важливо, що керівники на місцях зрозуміли, що без цього документа планувати розвиток і подальше зростання населеного пункту просто неможливо.

Довідка: в районі є 4 пам'ятки архітектури національного значення та 23 пам'ятки місцевого значення. За 50 років існування району ані копійки на їх реставрацію та реконструкцію не наділа, грамі сіл робили все своїми силами. За минулий рік в Тернопільському районі збудовано 135 652 м. кв житла. У співвідношенні до 2014-го року це становить 265%.

Голос Тернопільського району

Відома тернопільська поетеса, уродженка Борщівщини Ганна Костів-Гуска, виступаючи якось перед журналістами, зізналася: «Хоч навчена більше любити своє, проте з якимось особливим трепетом та нетерпінням чекаю того часу, коли на хвилях обласного державного радіо звучить програма «Новини Тернопільського району». Мені цікаво слухати про здобутки цього приміського регіону, про його людей. Година ефіру минає дуже швидко...»

Перші інформаційні програми про Тернопільський район вийшли ще навесні 1997 року. Через два роки рішенням сесії Тернопільської районної ради створено Тернопільську районну радіокомпанію «Джерело». Ініціаторами були Василь Дідух, голова РДА Василь Коломийчук та голова районної ради Василь Дідух. Це рішення одностайно підтримали всі присутні у залі депутати. Відповідальну місію доручили тоді мені — випускниці факультету журналістики Львівського державного університету. З того часу інформація про район щотижня звучить по обласному радіо. Доводиться вести інші тематичні програми обласного радіо, але намагаюся запрошувати до ефіру переважно мешканців Тернопільського району. Це важко, адже у цих людей, встигаючи, не вистачає часу на мене. Це відчуваю у телефонних дзвінках, особистих зустрічах. Коли за програми, які веду, мені дякують, наголошую, що це спільна творча праця операторів, звукорежисерів та інших працівників обласного радіо. Вдячна за науку, допомогу в підготовці програм до ефіру Галіні Зубик, Надії Карел, Петру Бубнію, Богдану Грабовському, Михайлу Зубику та іншим людям, які завжди залишаються, як у нас кажуть, «за кадром». Вони були і залишаються моїми вчителями, без них не стала б радіожурналісткою. Хоч нині багато інформації можна почерпнути з Інтернету, газет, проте радіо не втрапить актуальності найперше тому, що має дуже багато прихильників. Для них готова працювати, доки вистачить сил та буде потрібна...

Відділ освіти у Тернопільському районі створено в 1967 році. Свого часу його керівниками були: Аврам Хомович Бончук, Андрій Васильович Клим, Петро Данилович Сокол, Андрій Володимирович Каплун, Юрій Васильович Шведа, Іван Григорійович Зіновіович Івасюк, Марія Ярославівна Краковецька.

Відділ містобудування та архітектури у різні роки очолювали: Михайло Іванович Наконичний, Зеновій Федорович Бринзя, Іван Дмитрович Маркевич, Богдан Євгенович Борега, Володимир Степанович Павлович.

«Вітаємо вас, шановні слухачі»: майже 20 років звертається до всіх головний редактор ТРР «Джерело», журналістка Галіна Юрса.

Володимир Романович Лісовський, головний лікар Тернопільського районного територіального медичного об'єднання (ТРТМО)

За 50 років медична галузь району змінилася до невпізнанності. Сьогодні ми маємо медичний заклад, який надає послуги, використовуючи новітні методи діагностики й лікування захворювань. Звісно, усе це було б неможливим без праці багатьох поколінь фахівців. Тож цього дня хочеться згадати про тих, хто стояв біля витоків становлення медицини району. Їх ентузіазм, самопожертва є прикладом для наступників. Серед них: заслужений лікар України П. С. Ліщенко, А. П. Бобелюк, С. І. Сташевський, О. Г. Волотовський, Й. Й. Винярьський, С. Т. Новак, М. М. Гринчук, Л. В. Гута, Л. М. Гута, М. Г. Гарасимчук, Т. П. Пастернак, І. Й. Пастернак, М. А. Кутна, В. М. Корнацький, І. М. Оконський, В. М. Сахан, І. Р. Войтович, І. С. Вардинець та багато інших. Це сотні лікарів, які давали кваліфіковану медичну допомогу. Особлива подяка сьогодні очільникам району, які були з нами упродовж 50-ти років, із розумінням ставилися до наших проблем, керівникам колгоспів, організацій, які долучалися до будівництва корпусів лікарні.

Нині у Тернопільському районі діють 47 ФАПів, 6 лікарських амбулаторій загальної практики сімейної медицини, стаціонарні відділення в місті Тернопіль, смт Великі Бірки, селах Великий Глибочок, Мишківичі, Баворів. Загалом функціонують 205 стаціонарних ліжок та 6 ліжок відділення анестезіології й інтенсивної терапії. Відповідно до потреб часу працюють клініко-діагностична лабораторія, а також відділення: рентгенодіагностики, реабілітації та фізіотерапії, діагностично-лікувальне. В хірургічному відділенні проводимо як рутинні, так і сучасні малоінвазивні хірургічні, ортопедичні та гінекологічні втручання.

Із наданням кваліфікованої медичної допомоги: фінансування розвитку галузі, зміцнення бази та можливостей районних кваліфікованих медичних доцентів: обізнаність рівні. Тішити, що керівники та новітні громади, голови багатьох сільських рад із розумінням ставляться до проблем сільської медицини і вкладають кошти в її розвиток. У планах: освоєння новітніх технологій у галузі лікування захворювань, модернізація енергоємних технологій кожного лікувального закладу, відновлення в повному обсязі роботи стаціонарного відділення у смт Великі Бірки. Сьогодні хочеться привітати всіх, зокрема кожного працівника медичної галузі з 50-річчям створення Тернопільського району та подякувати їм за таку потрібну працю заради здоров'я українців.

Ольга Борисівна Казимирів, начальник фінансового управління Тернопільської РДА

Фінансове управління Тернопільської районної державної адміністрації забезпечує реалізацію державної бюджетно-фінансової політики на території району. На основі норм бюджетного права, органів державної влади фінансове управління проводить роботу на всіх стадіях бюджетного процесу, зокрема, щодо складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету району, а також звітування про його виконання.

Сучасний стан фінансової галузі я б назвала динамічним у своєму розвитку, оскільки всі процеси, які відбуваються в державі, безпосередньо дотичні до фінансів.

Найбільш актуальним для нас є запровадження з 2017 року планування бюджету на основі програмно-цільового методу, орієнтованого на надання якнайбільшого обсягу послуг на одиницю витрачених грошових ресурсів, на результат, який сприяє поліпшенню, розвитку й підвищенню ефективності процесу чи кінцевого продукту (послуги).

Перспективним для майбутнього та побажання на наступний рік: профіцит бюджету району — перевищення доходів над видатками; активний розвиток економіки району, від чого безпосередньо залежить обсяг доходів бюджету; належна фінансова мотивація усіх працівників бюджетно-соціальної галузі до надання якісних і висококласних послуг жителям району.

Починаючи з 1985 року фінансове управління району очолювали Михайло Йосипович Мац (1985 — 2001 рр.) та Світлана Миколаївна Марчук (2001 — квітень 2016 рр.).

Василь Миколайович Заторський, завідувач сектору молоді та спорту Тернопільської РДА

У районі функціонує дитячо-юнацька спортивна школа, яка є комунальним закладом Тернопільської районної ради. Тут діють відділення легкої атлетики, біатлону, лижних перегонів, футболу, де загалом займаються 232 діти. Ми маємо ким пишатися: підрастає покоління спортсменів — легкоатлет Олександр Гнатюк, лижник Роман Костюк, біатлоністи Андрій Оленюк, Мар'яна Брикайло, Степан Губиш — демонструє блискучі результати на обласних змаганнях та чемпіонатах України. Їм є на кого рівнятися, адже наш район славиться видатними спортсменами, імена яких гордо звучать не лише на всеукраїнському рівні, а й на світовому.

Щодо дитячого спорту, то останніми роками підвищився рівень змагань із футболу на призми клубу «Шкіряний м'яч». Як результат, змагання юнаків 2001 року народження, сформована на базі Мишколицької ЗОШ, потрапила до фіналу Всеукраїнських змагань, зростає кількість команд, які беруть участь у цих змаганнях. Також високі спортивні досягнення і у юних легкоатлетів, гідна зміна підрастає у біатлоні.

Щороку відбуваються спортивні ігри школярів району, де учні ЗОШ змагаються з таких видів спорту: волейболу, баскетболу, футболу, настільного тенісу, шахів, шашок. А ще Тернопільський район — лідер у області за кількістю команд-учасниць чемпіонату району з футболу серед аматорських команд, який організовує Тернопільська районна федерація футболу.

Варто зазначити, що району важко конкурувати з тими, які мають кращу матеріально-технічну базу в містах: спортивні зали коледжів, інститутів, спортивних шкіл, а отже, і кращі умови для підготовки спортсменів. Зокрема, наша дитячо-юнацька спортивна школа не має власної навчально-тренувальної бази, тому тренери проводять на базі загальноосвітніх шкіл району у вільний від уроків час. Нам потрібен сучасний спортивний комплекс у географічному центрі району, який був би рівновіддалений від населених пунктів. Та навіть попри це наші діти не поступаються своїм ровесникам з інших країн світу за здібностями та працьовитістю, тож спортивне майбутнє у Тернопільському районі, області та України є!

У різні роки до розвитку спорту в Тернопільському районі долучилися — Ярослав Петрович Бойко, Василь Іванович Сейнаші, Марія Ярославівна Хоптій.

Олеся Степанівна Гоцманова, начальник відділу економічного розвитку і торгівлі Тернопільської РДА

Розвиток економіки нашого району не можна розглядати, не беручи до уваги розвиток економіки всієї держави. Будуть позитивні зрушення і мир в країні — активізується виробництво й покращиться наше життя. Сьогодні ж завдяки стабільній роботі підприємств різних галузей економіки Тернопільський район має високі показники розвитку, про що свідчить 1-ше місце в рейтинговій оцінці серед районів області. Зокрема, маємо розвинений промисловий комплекс, який забезпечує суттєві надходження до бюджету, є значним виробником продуктів харчування, товарів легкої промисловості та машинобудування. У районі 42 підприємства, де працюють 4603 чоловік.

Нині для того, щоб наші підприємства працювали ефективно, потрібні інвестиції як внутрішні, так і зовнішні, тому залучення «донорських» коштів і створення нових робочих місць є пріоритетними завданнями нашого відділу. Аналіз економічного потенціалу району вказує на доцільність залучення інвестицій і розвиток таких галузей, як АПК, машинобудування і металообробка, промисловість будівельних матеріалів, розвиток об'єктів туристичної інфраструктури. Про конкурентні переваги й інвестиційні можливості регіону свідчить діяльність таких підприємств з іноземними інвестиціями, як ТОВ «СЕ Борднетце-Україна» (Німеччина), ТОВ «Бондіолі і Павезі Україна» (Італія), СП ТОВ «М'ясовіта» (Польща), ТОВ «Сміла ЛТД» (Німеччина) тощо.

«Друге дихання» економіці району міг би дати розвиток малого й середнього підприємництва, що є основою економіки будь-якого розвинутого регіону чи держави. Сподіваємось, що держава через відповідні законодавчі акти допоможе таким підприємствам, а ми в районі робити мемо все для того, щоб їх підтримати.

Важливим є також рівень життя і доходів наших співгромадян. Керівництво країни шукає можливості, щоб виправити непросту ситуацію. Так, з 1-го січня 2017 року мінімальна заробітна плата буде збільшена до 3200 грн. Вже з першого грудня цього року підвищено пенсії окремих категорій пенсіонерів і заробітна плата бюджетникам. І це — тільки початок, що дасть змогу оживити споживчий ринок, а згодом і виробництво.

Варто додати, що у 2016 році підприємства Тернопільського району експортували продукцію до 26 країн світу на суму 109,2 млн. дол. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 4,5 млн. дол. Протягом останньої торгівлі забезпечуються також стабільні умови розно споживчих товарів, у тому числі вітчизняного виробництва. На споживчому ринку району функціонують понад 336 магазинів, здійснюють діяльність 62 заклади громадського харчування.

Віктор Михайлович Навольський, керівник відділу культури Тернопільської РДА

Фінансування сфери культури ніколи не було достатнім ні в радянські часи, ні сьогодні. Але у нас є конструктивний діалог з владою, яка розуміє проблеми галузі і допомагає матеріально. Якщо говорити про те, на що першочергово потрібно спрямовувати кошти, то це — ремонт закладів культури, матеріальна підтримка працівників, збереження народних аматорських колективів та їх примноження.

Найближчим часом на нас очікують зміни. І тут все залежатиме від громад, їхнього бажання розвивати сферу культури на місцевому рівні. А роботи у нас вистачає — учасники колективів беруть участь у різних заходах, конуртах, конкурсах тощо. До кожного державного свята клубні заклади готують програму, бібліотеки — виставки, тобто у кожного творчого колективу — свій підхід.

Сьогодні маємо на меті зберегти те, що зберегли роками, десятками років, а саме хлебом єдиним живе людина...

Якщо говорити мовою цифр, то в районі функціонує 12 будинків культури, 24 клуби, 1 районний будинок культури, дві музичні школи, музей С. Крушельницької та кімната-музей ім. Я. Стецька, 36 сільських бібліотек та одна районна центральна бібліотека.

Ще у 1971 році в Тернопільському районі було створено згодом колективу, яка згодом стала управлінням економіки. Очільниками його в різні роки були: Петро Володимирович Серединський, Ярослав Васильович Ковальчук, Василь Степанович Дідух, Володимир Петрович Дев'ятков, Наталія Степанівна Волошин.

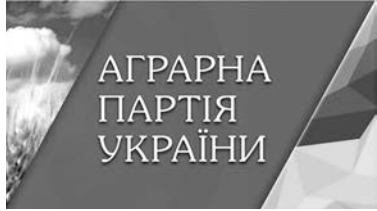
Відділ культури з моменту його створення очолювали Олегій Федорович Табачук, Олександр Іванович Крик, Оксана Євгенівна Іваненків, Оксана Миколаївна Ковальчук, Андрій Васильович Галайко.

Сільську громаду Плотичі очолив аграрний партієць

У кількох територіальних громадах краю 4 грудня відбулися вибори сільських голів. У Плотичі Тернопільського району своїх конкурентів із відчутною перевагою переміг член Аграрної партії Євгеній Грицишин.

Він — колишній військовий, підприємець та громадський діяч, а з 2013-го — житель згадуваного приміського села. Лише рік працюючи секретарем тамтешньої

сільради, Євгеній Богданович активно включився у соціальний розвиток Плотичі. З перших днів праці у сільраді взяв собі за пра-

вилу — працювати для людей. А вчора цей невтомний аграрний партієць відзначив шістдесяті ліття, з чим його щиро вітаємо.

Бажаємо міцного здоров'я, активного довголіття та безлічі добрих справ на користь територіальної громади.

Володимир Мужевич,
керівник апарату обласної організації Аграрної партії України.

Милосердя | 3 грудня – Всесвітній день людей з особливими потребами

Основне для них — увага

Це страшна, неприємна і, можливо, не всім потрібна правда — у людей з особливими потребами дуже мало шансів на виживання. Вони не вимагають до себе жалю, тому що, як ніхто, давно усвідомили, що це шлях в нікуди. Вони пристосовуються, як можуть, зі всім сил. Хочуть жити, бути у суспільстві, відчувати себе звичайними, як інші, кому пощастило більше. Ми всі рівні перед Богом, і на їхньому місці міг опинитися будь-хто.

Зліва направо: голова УСВА Тернопільського району Василь Брицький, голова УСВА Тернопільської області Сергій Лісовий та голова Тернопільської районної організації товариства Червоного Хреста України Ольга Нижник із подарунками для воїнів-афганців.

Пишу ці рядки хоча б для того, щоб ніхто з нас, коли просять про допомогу, не відверталися, а поклали хоч мізер, від якого ніхто не збідніємо. Швидше, навпаки...

Кроком до власної цивілізованості названо подію, яка відбулася 3 грудня 1992 року — Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію про заходи, спрямовані на інтеграцію таких осіб у життя суспільства. Про проблеми цієї категорії заговорили на всіх рівнях, питання перевели в площину активних практичних рішень, їх права почали закріплювати законодавчо. Робота в нас з'явила системний характер. Завдяки цьому впродовж останніх років, зокрема, пандуси для пересування біля установ, створились відповідні служби в адміністраціях тощо. А 3 грудня став Міжнародним днем людей із особливими потребами.

У Тернопільському районі нині проживає 28 людей, які внаслідок радянсько-афганської війни набули статусу людей із особливими потребами. Голова районної організації товариства Червоного Хреста України Ольга Нижник передала від організації подарунки воїнам-афганцям та привітала їх з 25-ю річницею Збройних сил України. Крім того, було підписано меморандум про співпрацю з Українською спілкою ветеранів Афганістану (УСВА) Тернопільської області.

Галина ЮРСА – ТРР «Джерело».
Фото автора.

Юридична консультація | Безоплатна правова допомога

Про захист прав учасників АТО

У рамках Всесвітнього тижня права учасників системи безоплатної правової допомоги у Тернопільській області консультують:

Куди звертатися учаснику АТО для отримання на безоплатній основі земельних ділянок

— для отримання ділянок із земель комунальної власності — до сільських, селищних, міських рад;

— для отримання ділянок із земель державної власності — до районної адміністрації;

— для отримання земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної власності у власність або у користування для всіх потреб — до Головного управління Держгеокадастру в області, територіального органу Держгеокадастру в районах (містах).

Згідно із п. 14 ч. 1 ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів України, гарантії їх соціального захисту» учасники бойових дій та прирівняні до них особи мають першочергове право на забезпечення житловою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове право на відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт житлових будинків і квартир.

Норми безоплатної передачі земельних ділянок

Згідно зі ст. 121 Земельного кодексу України громадяни України

мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної або комунальної власності із розмірами:

— для ведення особистого селянського господарства — не більше 2,0 гектара;

— для ведення садівництва — не більше 0,12 гектара;

— для будівництва й обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах — не більше 0,25 гектара, в селищах — не більше 0,15 гектара, в містах — не більше 0,10 гектара;

— для індивідуального дачного будівництва — не більше 0,10 гектара;

— для будівництва індивідуальних гаражів — не більше 0,01 гектара.

Надачу у власність земельних ділянок здійснюється у порядку, визначеному ст. 118 Земельного кодексу України за умови, якщо учасник бойових дій не скористався своїм правом на безоплатне отримання по кожному з видів цільового призначення та надав копію посвідчення ветерана війни (учасника бойових дій).

Відповідно до Земельного кодексу України, зацікавлені особи, які хочуть одержати безоплатно у власність земельну ділянку із земель державної або комунальної власності, подають клопотання до відповідного органу виконав-

чої влади або органу місцевого самоврядування, який передає земельну ділянку державної чи комунальної власності відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Кодексу. У клопотанні зазначають цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. До клопотання додають графічні матеріали, на яких зазначено бажане місце розташування земельної ділянки.

Орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який передає земельну ділянку державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, визначених ст. 122 Кодексу, розглядає клопотання у місячний строк і дає дозвіл на розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки або надає мотивовану відмову у його наданні.

В Україні цілодобово діє єдиний номер з надання безоплатної правової допомоги — 0-800-213-103. Заметефонувавши за ним, ви зможете уточнити актуальну інформацію щодо осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, змін в законодавчій базі стосовно її надання, актуальні адреси та контакти центрів у всіх регіонах України та інші питання щодо отримання такої допомоги. Ця телефонна лінія працює цілодобово. Дзвінки у межах України — безкоштовні.

Новини | Коротко про головне

6 грудня 2016 року Верховна Рада відхилила один із надважливих для розвитку громад законопроектів (№4676) щодо умов зміни меж районів у процесі добровільного об'єднання територіальних громад в Україні. Планувалося, що з прийняттям цього законопроекту Центральна виборча комісія призначить нарешті перші місцеві вибори голів та депутатів у більш ніж 30 об'єднаних громадах, створених на межі районів та навколо міст обласного значення. Деякі об'єднані громади чекають на призначення виборів вже другий рік. Але в парламенті не вистачило голосів для того, щоб повернути проект закону на повторне друге читання.

31 грудня 2016 року відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» прожитковий мінімум для непрацездатних осіб встановлено на рівні 1247 грн. Пенсійний фонд провів масовий перерахунок пенсій, обчислених відповідно до статті 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а також надбавок і підвищень до пенсій, розміри яких визначають від прожиткового мінімуму. Розмір підвищення кожному пенсіонеру розраховується індивідуально.

Державна авіаційна служба України надала Тернопільському летовищу сертифікат аеродрому. Видача цього документа є свідченням того, що наш аеропорт відповідає усім вимогам українського законодавства в повітряно-авіаційній сфері. Згідно із Правилами сертифікації цивільних аеродромів України — сертифікатом аеродрому є документ, виданий Державною авіаційною службою України, що засвідчує відповідність аеродрому діючим нормам. За словами та дає право його власнику експлуатацію аеродрому. Присвоєння права Державною авіаційною службою Юрія Малецького, успішно пройдена сертифікація є підтвердженням того, що наше летовище поступово відновлюватиме свою роботу.

3 нагоди 75-тої річниці з дня створення Української повстанської армії 2017 рік на Тернопільщині проголошено Роком УПА. Так на сесії вирішила обласна рада. У документі, зокрема, передбачено, що з 1 січня наступного року особам, на яких поширюється статус ветеранів ОУН-УПА, встановлюється щомісячна доплата до пенсії в сумі 500 грн. за рахунок коштів обласного бюджету. Підтримати цю пропозицію обласна рада депутатів обласного з'їзду. Підтримав районних, міських (міст обласного значення) рад та сільських, селищних, міських радам об'єднаних територіальних громад.

6 грудня 2016 року, під головуванням блаженнішого Макарія (Малетича), митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Української автокефальної православної церкви, в м. Києві відбулося засідання Архієрейського собору УАПЦ. Розглянули питання щодо стану справ в Тернопільській та Хмельницькій єпархії УАПЦ та постановили вивести високопреосвященнішого архієпископа Мстислава (Гук) з числа єпископів УАПЦ, призначили правлячим єпископом Тернопільської єпархії преосвященнішого Віктора (Бедь), єпископа Мукачівської єпархії протосвященнішого Віктора (Бедь), єпископа Карпатською єпархією.

80 людей з обмеженими можливостями отримали матеріальну допомогу з нагоди відзначення в обласній Міжнародного дня інвалідів. Відповідне розпорядження підписав голова обласної державної адміністрації Степан Барна. «Ці люди, як ніхто, потребують нашої уваги і допомоги. І не тільки держава має дбати про них: кожен з нас має глибоко усвідомлювати, наскільки важлива наша підтримка. Це не просто категорія людей. Це трагедія. Людські надії на те, що все буде добре. На щастя, поряд з ними є ті, хто хоче допомогти, і хто допомагає. Ми повинні дбати про них протягом цілого року», — зазначив Степан Барна.

Один із трьох затриманих керівників компанії «Helix» Дмитро Нагута заплату визначену судом заставу — 5 млн. грн. Як відомо, Дмитра Нагута та його друзів партнерів по бізнесу Романа Феліка і Богдана Воронцова за неоплачені зобов'язаннями майже 3 млн. грн. вкладників компанії. Підозрюють у привласненні цієї суми сягає кілька десятків тисяч доларів. Поліцейські у Тернополі шукають обдурених вкладників «Helix». Усіх потерпілих від шахрайської схеми громадян правоохоронці просять телефонувати до старшого слідчого ГУНП в Тернополі, який опередить Андрія Євгеновича за номером (0352) 27-12 79, чи за адресою місця проведення зустрічі самотером. Зв'язки віддалених населених пунктів чи інших областей можуть звернутися письмово на ім'я начальника ГУНП в Тернопільській області за адресою: м. Тернопіль, вул. Валова, 11.

10 грудня у Тернополі почне працювати різдвяна майстерня. Усі охочі матимуть нагороду навчати дізнатись про новорічно-різдвяну атрибутику і працювати нагоді навчати дізнатись про новорічно-різдвяну атрибуцію, зокрема, про ялинкові еко-прикраси, різноманітні тематичні композиції, дідухи та павуки. Діятиме майстерня кожні вихідні протягом чотирьох тижнів поспіль — до 5 січня. Безкоштовне навчання відбуватиметься з 10 год. по 16 год. за адресою: вул. Микулинецька, 21 на базі підприємства центру еколого-натуралістичної творчості.

Позачергові вибори сільського голови Плотичі Тернопільського району Тернопільської області

від 4 грудня 2016 року

Постанова №11

16 год. 00 хв.

06 грудня 2016 року

Будинок культури с. Плотича

Постановили:

Зареєструвати обраного голову Плотичької сільської ради, а саме: Грицишина Євгенія Богдановича — 06. 12. 1956 року народження, освіта — вища, член Аграрної партії, секретар Плотичької сільської ради, проживає в с. Плотича, самовисування.

М. Р. Мних, голова Плотичької сільської виборчої комісії.

Народовладдя | Служити іншим і робити добро

7 грудня — День місцевого самоврядування

В Україні здавна панують ідеологія колективізму і соборності, ідеї самоврядування, які не тільки стали стрижнем для саморозвитку соціальних мікрогромад, а й силою, здатною протистояти надмірній централізації державної влади.

7 грудня 1990 року Верховна Рада Української РСР ухвалила Закон "Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування", який і започаткував основні принципи функціонування органів місцевої демократії в Україні. Значним досягненням демократизації суспільства за роки незалежності нашої держави є закріплення на конституційному рівні органів місцевого самоврядування.

Сьогодні органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у демократизації суспільства, є найближчими до жителів територіальної громади та несуть велику відповідальність за забезпечення належних умов проживання своїх мешканців. Самоврядні органи в демократичному суспільстві є важливим інститутом реального народовладдя й засобом реалізації інтересів територіальної громади.

Наразі в Україні активно триває процес децентралізації влади, зростає роль громади й відповідальність кожного її члена за долю рідного краю. Саме тому майбутнє держави і наших громад неможливе без розвитку місцевого самоврядування. Уже нікому не потрібно пояснювати, що заможні громади — це запорука процвітаючої єдиної країни. І Тернопільський район у цьому напрямку робить прогресивні кроки. Про це ми спілкувалися із людьми, які, як ніхто інший, володіють інформацією про ситуацію в краї.

Анатолій Кулик
— Байковецький сільський голова об'єднаної територіальної громади:
"Реформа місцевого самоврядування, якій боїться втратити свій вплив та крісло"

Наш великий потенціал — у землі. Для прикладу, якщо раніше одне з підприємств, яке здійснювало діяльність на території Байківців, поповнювало сільську казну на дві сотні чи менше на рік, то з часом від його діяльності почали надходити тисячі за місяць. Звичайно, добровільно керівник тієї чи іншої організації цього не робив. Його, в доброму розумінні, треба було "притиснути" буквою закону, давши зрозуміти: працюєш на території села, використовуєш сільську землю, заробляєш тисячі чи мільйони, плати відповідно. Так до казни почали надходити перші гроші, так ми почали багатіти. Потім у Байківці прийшов інвестор в об'єкт спільного українсько-німецького підприємства "СЕ Борднетце Україна". Нас почали називати другою Швейцарією за те, що маємо чудові дороги. На зароблені кошти відкрили дитячі садові, реалізували дуже багато соціальних проєктів. Життя у селі поживалося. Нас згуртували фестивалі, концерти та інші спільні заходи. Було створено танцювальний колектив "ГлоріяБай", якому аплодували у всіх куточках багатьох Європи. Пісенна творчість, танець не дають загубити нашу автентичність, втратити неповторність. "ГлоріяБай" — це моє серце. Вірю в нашу молодість, і вона повірила мені. Це для мене — гола правда.

Основним здобутком моєї команди вважаю створення Байковецької територіальної об'єднаної громади. Лише рік вона діє. А погляньте, які разючі зміни сталися у селі, що ввійшли до її складу, — забезпечили фельдшерсько-акушерські пункти всім необхідним для першої медичної допомоги, для дітей у садочках та школах зробили всі зручності (вікна, двері, внутрішні вбиральні, обладнали кабінети тощо), завезли найновішу апаратуру в усі клуби, обладнали зупинки, встановили дитячі майданчики, усім пільговикам і пенсіонерам здійснюємо додаткові

виплати. За реформою місцевого самоврядування — велике майбутнє. Лише треба, щоб законодавець не заважав політики та чиновник, який боїться їх, бо вбачає в них втрату свого впливу.

Бажаю усім українцям добра, віри, що Україна дуже скоро стане сучасною й вільною європейською державою.

Надія Мотика
— сільський голова Білої:
"Відчуваю велику духовну підтримку тих, хто за мене молиться..."

Батьки мене навчили, що кожна робота важка, коли виконуєш її на роботу важка, коли виконуєш її на роботу важка, не варто братися за все одночасно, а робити поступово. Цим завжди керувалася. Багато не вдалося зреалізувати того, що задумано. Найбільше шкодою, що до цього часу не побудували у селі нову школу. Однак позитиву від зробленого все ж більше. Багато праці вкладає у Меморіальний музей нашої славної землячки Соломії Крушельницької. Коли проводимо урочини, присвячені дню народження оперної діви, Біла стає українців з усіх куточків держави. У селі діє осередок Всеукраїнського об'єднання "Промісвіта" імені Т. Г. Шевченка, який проводить значну роботу щодо повернення втрачених за часів тоталітарної влади духовних цінностей. У нас три роки діє спільнота "Матері у молитві", яка бере початок від перших днів Революції Гідності, коли на площі почали переслідувати, бити та вбивати наших дітей. У липні року, що ми на, у Білій відкрив православну церкву княгині Ольги. Отож, духовне у нас на першому місці. Ми ніколи цього спеціально не планували, але так виходило, що до кожної із річниць незалежності України в селі відкривали пам'ятний знак. Так з'явився постамент до 10-ї річниця соборності України, хрест жертвам голодомору. Люди мають знати свою історію, щоб шанувати та вчитися. Стало традицією у ці дні запрошувати до сільської ради людей, які творили цю історію. Ведемо задушевні бесіди, пригощаємо їх, цікавимося, що у кого на серці.

А матеріальне... Здійснили точний ремонт доріг, освітили усі сільські вулиці, навели порядок у всіх громадських місцях, осяяли їх. Підготували документацію, що дасть змогу побудувати у Білій дитячий садочок.

Часто мене запитують, чи складно жінці керувати? Повторюю, якщо людина чесно виконує покладені на неї обов'язки, то дуже важко. За час своєї роботи переконалась, що керівник повинен мати твердий характер, бути наполегливим. Лише так можна щось доброго зробити для громади. Хоча гнучкість, дипломатію, поступливість треба проявляти також. А ще — відчуваю велику духовну підтримку тих, хто за мене молиться.

Користуючись нагодою, хочу подякувати своїм учителям, тим, хто допомагав робити перші кроки у місцевому самоврядуванні. Усім бажаю міцного здоров'я, родинного тепла, миру!

Володимир Береза
— сільський голова Малого Ходачкова:
"Найбільший потенціал будь-якої громади — це її згуртованість"

Мій стаж головування невеликий — всього один рік. Головне у нашій роботі — об'єднати громаду. Лише тоді прийде успіх.

Найважче нині вирішувати земельні питання. Одні наші землі — в межах села, інші — поза межами. Держгеокадастр, розподіляючи ділянки, не радиться з нами, доходить до хаосу. Але при святі — лише про хороше. Кажуть, причина того, що не все у селі ладиться, — це відсутність коштів. Проведи! Благоустрій села ми провели, не витративши ні копійки! Упорядкували сміттєзвалище. Село — як картинка! Приїжджайте!

Цього року відкрили стоматологічний кабінет. Відремонтували дог у місцевому клубі, закупили якісну апаратуру для звукозапису, бо талантів у нас багато, майже усе село! Обладнали дитячий майданчик з допомогою Юрія Березовського, який орендує землю у Малого Ходачкова. Освітили сільські вулиці. Контора святого Миколая таємничо не відкриває, але вже звідкись люди довідались, що до садочку цього дня достав-

лять морозильну камеру, яка їм дуже потрібна, та магнітофон, а ще шаюти — телевизор. Можливо, й інші сюрпризи будуть!

Вітаючи усіх жителів Тернопільського району з золотим ювілеєм, бажаю процвітання селам, щоб життя ваше було заможним. Миру вам та здоров'я!

Богдан Піщатін
— сільський голова села Острів:
"Основний зміст реформи: заможніший має допомогти піднятися біднішому"

У 2006 році друзі, односельчани переконали балотуватись на посаду сільського голови Острова. Першочерговим завданням для мене було наповнити сільську казну. Кілька потужних підприємств діяли на нашій території, проте село від цього нічого не мало. Багато сил і часу пішло на те, щоб затвердити планування. Важко було погодити працювати, адже будь-яку ініціативу заганяли у кут бюрократи з широкими долонями на всіх рівнях влади. Хай це буде на їх совісті...

Криза почала гнатися, підприємства почали платити податки, казна наповнювалася. Вже у 2007 році ми уклали договір на вивезення твердих побутових відходів, освітили вулиці. За ці послуги платять сільська рада. На території села зведено дитячі майданчики. За свій рахунок відремонтували дороги, минулого року вклали у цю справу 6 мільйонів гривень. У селі велика школа. Хочемо замінити вікна та двері. Вже розроблено відповідну проєктно-кошторисну документацію. Кошти сподіваємося отримати з фонду регіонального розвитку. Маємо ще 6 проєктів на ремонт місцевих доріг. Плануємо будівництво міні-стадіону.

У країні продовжується реформа місцевого самоврядування. Острів — потужне село, яке б могло стати центром об'єднаної територіальної громади, а може вважати й одноосібним. Проте, вважаю, маємо розуміти, що у кожному селі живуть наші громадяни, а головне — підрастають діти, яким треба забезпечити гідне майбутнє.

Олег Кохан
— Великогаївський сільський голова об'єднаної територіальної громади:
"Секрет багатого успіху — багато працювати..."

Колеги часом піджартують з мене. Мовляв, щоби було, як колись "великий і могучий", треба приєднати ще одне село. Це про нашу територіальну об'єднану громаду, до якої увійшли 14 сіл. Жарти — це, звичайно, добре. Але кожен нині на своєму місці має зробити все, від нього залежить, щоб життя в державі поліпшувалося. На виборах 2006 року здобув перемогу. За короткий термін ми відремонтували дороги у селі. У 2010 році закінчили будівництво стадіону на півтори тисячі місць. Найбільше пишаємося дитячим садочком "Країна дитинства", який гостинно відчинив двері для малечі у 2013 році.

22 грудня 2015 року Великі Гаї стали центром об'єднаної територіальної громади, і мені знову довірили бути головою. Почали, як і раніше, з ремонту доріг, освітили сільські вулиці (до Козівки ще не дійшли), але скоро і там засяють ліхтарики. Нині майже у всіх школах громади поміняли вікна. У Товстолузі відремонтували адмінбудинки, де розмістили кабінет старости, поліцейську станцію та фельдшерсько-акушерський пункт (три в одному, як уже встигли називати у селі). Найбільша проблема — не можемо відремонтувати всі дороги. Намагалися робити це через різні служби, але поки що не виходить. Вірю, що реформа місцевого самоврядування, яка розпочалася, матиме позитивні результати, проте громаді треба дати справжню владу, а не на папері.

Неодноразово чув не лише від журналістів пропозицію поділитися власним секретом успіху. Одразу розмає. Треба працювати багато і пам'ятати: якою б високою не була драбина, якою піднімаєшся, але доведеться і спускатися донизу, звідки прийшов. Розумійте це, як хочете.

Хотів би побажати усім віри в краще майбутнє і працювати так, щоб воно якнайшвидше настало.

Сторінку підготувала Галина Юрса.

До Дня Збройних сил України | Сильна армія — запорука миру

Солдати України

Після розпаду СРСР та проголошення у 1991 році незалежності Україна успадкувала одне з найпотужніших військових угруповань у Європі, оснащене ядерною зброєю, озброєння та військову техніку. На території України дислокувалися ракетні, три загальновійськові та дві танкові армії, один армійський корпус, чотири повітряні армії та сили протиповітряної оборони (ППО), Чорноморський флот.

Проте цього не було збройні сили незалежної держави в повному розумінні цього слова. Україна отримала лише окремі фрагменти військової машини Радянського Союзу.

Тому 24 серпня 1991 року Верховна Рада України ухвалила рішення про взяття під свою юрисдикцію всіх розташованих на українському терені військових формувань збройних сил колишнього СРСР та створення одного з ключових відомств — Міністерства оборони України. Наша держава повністю відмовилася від ядерної зброї. У 1996 році було вивезено останню ядерну боеголовку.

Україна стала лідером серед колишніх радянських республік у справі створення власної армії, справедливо вбачаючи в ній основу і гаранту реальної державності. Уряд України почав формування Збройних сил. Характерними ознаками першого етапу військового будівництва в Україні (1991 — 1996 роки) були: одночасне формування правової основи діяльності

«Нині наш народ довіряє армії, як церкві», — говорить Президент України Петро Порошенко, відвідуючи українських воїнів на сході держави, де нині продовжується неоголошена війна з сепаратистами та російським агресором. Це, на мою думку, чи не найвища оцінка внеску наших захисників. Адже любов народу більша за інші нагороди та визнання. Вона переживає віки та тисячоліття. Живе й житиме в українського народу пам'ятя про героїчні битви звитяжців Київської Русі, дружин Галицько-Волинського князівства, козаків та гетьманів Війська Запорізького, армії Української Народної Республіки, Української галицької армії, Української повстанської армії, солдатів і командирів, які визволяли Україну від німецьких нацистів у роки Другої світової війни, добровольців та воїнів Збройних сил України, які нині боронять кордони незалежної України від ворога.

збройних сил, реорганізація їх структур, створення відповідних систем управління, забезпечення інших елементів, необхідних для їх функціонування.

Водночас становлення Збройних сил України відбувалося в складних умовах. Супроводжувався значним скороченням військових структур, чисельності особового складу, кількості озброєнь і військової техніки, мізерним фінансуванням. Україна поведилася на політичній арені світу відносною малею, наївна дитина, яка хоче мирно жити зі всіма, не очікуючи ні від кого небезпеки. Проте час покаже, що такі дії були помилковими. Українська армія через державний недогляд поступово втрачала міць, позиції, авторитет. Піти на військову службу вважалося мало не приниженням гідності. Боляче писати цю гірку правду, але так було на початку тисячоліття в Україні та проточувалося до цього часу. Батьки «відмазували» своїх чад від виконання почесного обов'язку. Політики-популісти багато говорили про контрактну армію, та послідовних кроків щодо реалізації цього проекту так і не було зроблено.

Народ, який не хоче годувати свою армію, приречений годувати чужу. Правдивість цієї істини перевірена роками. Однак ціна розуміння, це жаль, дуже велика — смерть, каліцтво, горе.

Непоследовними виявились дії української влади щодо зміцнення міжнародних позицій нашої держави, відстоювання національних інтересів і забезпечення надійної безпеки й обороноздатності. Підтвердженням тому є численні постанови, спільні документи, меморандуми, декларації, візити всіх рівнів, проте нічого

конкретного не було досягнуто, аби Україна стала повноправним членом Північно-Атлантичного альянсу (НАТО), що гарантувало б їй дійсну безпеку. 2 грудня 2014 року Генеральний секретар НАТО Енс Столтенберг заявив, що Україна може стати членом альянсу, якщо вона подасть заяву, НАТО її розгляне. Він наголосив, що Україна має відповідати стандартам і принципам, які є умовою набуття членства в Альянсі. 23 грудня цього ж року Верховна Рада підтримала законопроект Президента України Петра Порошенка про відмову від позаблокового статусу. За відповідне рішення проголосували 303 депутати.

Після початку боїв на Донбасі чисельність ЗСУ було значно збільшено (нині 250 тисяч осіб). Почалися активні поставки озброєння і техніки.

У 2016 році на потреби національної безпеки й оборони було спрямовано рекордну суму — понад 110 млрд. грн. (5% ВВП).

У День незалежності України, 24 серпня, Хрещатиком пройшло близько 200 одиниць бойової техніки. Це були нові зразки, які надійшли на озброєння армії і Нацгвардії: БТР-4, броневий автомобіль "Спартан" і "Дозор-Б". Решта — зброя радянського виробництва, яка ще зберігає значну руйнівну силу. Це різні артилерійські системи, засоби ППО Повітряних сил, що складаються з із зенітно-ракетних комплексів С-300 і "Бук", а також ППО Сухопутних військ, представлені комплексами "Оса". Така сила вже може протистояти ворогу.

Шановні військовослужбовці, працівники Збройних сил України! Дорогі ветерани!

На вас покладена священна місія — боронити рідну землю, забезпечувати мирне життя свого народу.

У нелегкий для України час, коли зовнішній агресор зазіхає на незалежність нашої держави, сотні кращих синів і дочок українського народу відомі місяць зі зброєю в руках захищають кожен клаптик рідної землі від агресора.

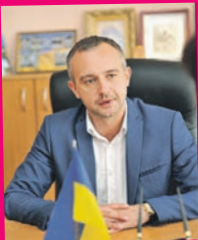
Щиро дякуємо воїнам Збройних сил України за сумлінне виконання конституційного обов'язку, відвагу, героїзм та самопожертву. Їх подвиги золотими літерами закарбовуються у військовій історії України.

Цього відомі схиляємо перед пам'яттю воїнів, які віддали своє життя за нашу благословенну українську землю. Вічна їм слава!

Щиро вітаємо всіх захисників Вітчизни, ветеранів Збройних сил України, а особливих тих, хто зустрів це свято. Бажаємо вам та вашим родинам міцного здоров'я, сімейного благополуччя, мирного неба, радості і добра, життєвих перемог і досягнень, а найголовніше — великої віри в нашу Україну, в наше майбутнє.

Слава Україні!

Слава Збройним силам України!

О.І. ПОХИЛИЙ,
голова Тернопільської районної
державної адміністрації

А.В. ГАЛАЙКО,
голова Тернопільської
районної ради

6 грудня, з нагоди 25-річчя Збройних сил України, у Тернопільському міському палаці культури «Березіль» імені Леся Курбаса відбувся творчий звіт мистецьких колективів Тернопільського району «Солдати України».

У вітальному слові до воїнів, які сиділи на почесних місцях, представників влади, місцевого самоврядування, усіх, хто прийшов цього святкового дня на концерт, заступник голови Тернопільської обласної ради Любомир Крупа сказав: «Події останніх років показали, що ми потрібні лише собі. Поважають і рахуються тільки з тими, хто сильний. Тому на державному рівні особлива увага приділяється сучасній українській армії, адже лише могутня сила може протистояти сьогодні ворогу на сході держави. Дух, за словами Тараса Шевченка, що тіло рве до бою, — це наша духовність, мистецтво. Вони допомагають бійцям, які сьогодні беруть нас від агресора, та тим, хто чекає їх з фронту. Бажаю всім витримки, а воїнам, щоб кожна ротация закінчувалася тією кількістю бійців, що й розпочиналася. Хай в Україну прийде мир!»

А далі почалося грандіозне і водночас щире дійство. Звучали патріотичні твори про Україну, її славне минуле й сучасне. У пісенних та літературно-військових відкозачих глядачі спогості. Самодіяльні артисти Тернопільського району у своїх виступах порушили важливі теми патріотичного виховання сучасної молоді. Зокрема, в уривку з вистави «Я поведу вас у світле майбутнє», яку поставили актори драматичного колективу «Відчому» клубу села Смиківці, один із героїв запитує свого побратима: «Чому ти покинув Грузію від ворога, друже, наші малі українці ховаються та не хочуть боронити рідну землю?» У вокальних композиціях показано трагічні сторінки сучасної української історії — смерть найкращих синів та дочок на фронті, горе матерів, сирітство та розпач за тими, кого вже не повернеш. Коли звучали деякі твори, важко було стримувати сльозу, хотілося стояти слухати. Дуже проники голову звучала пісня «Лиш не мовчи» (слова та музика Світлани Гоч), яку виконала авторка. «Лиш не мовчи», — думав кожен, чий син, батько, брат були на фронті, а вдома з нетерпінням чекали від них дзвінка. Зателефонував, дав про себе знати — значить, живий.

«У нас віра єдина», «Мій тато герой», «Нам є що захищати», «Ми хочемо миру», «Україні служити солдатом», «Українці, будьмо разом!», «Лелеки вертають додому». Навіть у назвах творів і літературно-музичних композицій, які були продемонстровані на творчому звіті, показана миролюбна суть українців, їх патріотизм і віра, що скоро настане мир. Сподіваємося на Божу поміч, що так воно і буде.

Голова Тернопільської районної адміністрації Олександр Похилій та голова Тернопільської районної ради Андрій Галайко висловили щире захоплення творчістю аматорів сцени Тернопільського району. Щиро вітаємо наших воїнів, ветеранів Збройних сил, а особливо тих захисників, хто нині зустрічає своє професійне свято в окопах. Бажаємо вам і тим, хто з нетерпінням чекає на вас з фронту, адже боронимо свою землю, не зазіхаючи на чуже, наголосили очільники Тернопільського району.

Потім, за традицією, відбулася передача мистецької естафети від Тернопільського району Теревовлянському вищому училищу культури. У церемонії взяли участь начальни управління культури Тернопільської ОДА Віталій Шергей, начальник відділу культури Тернопільської РДА Віталій Навольський. Естафету прийняв директор Теревовлянського вищого училища культури Микола Виннічак. Творчий звіт училища відбудеться 22 січня 2017 року та буде приурочений Дню Соборності України.

Галина ЮРСА – ТРР «Джерело». Фото автора.

Коли у Товстолузі добудують школу?

Добре трудяться колгоспники артілі «Москва», щороку примножують грошові прибутки, по-господарськи їх використовують. Виділили вони відповідну суму й на спорудження двоповерхового типового приміщення школи. Було це близько п'яти років тому.

Взялася за будівництво школи міжколгоспна будівельна організація, яку нині очолює т. Береза. Взялася спочатку ніби й непогано — коробку новобудови поставила. А далі... Далі діло не пішло.

Минали роки, а будівництво тривало. Власне, яке там будівництво! Просто стояли і стоять ті ж стіни, які перешкоди року минули. Дерев'яні деталі вже й погнити встигли.

Не змінилось нічого і нині. Ні взимку, ні влітку на будову ніхто з міжколгоспбуду і не заглянув. Правда, оце нещодавно приїхав сюди виконроб Романов, обійшов поламаний підйомник, залишив двох робітників для виконання земляних робіт та й поїхав.

Чотири роки стоять стіни майбутньої школи. Коли ж ви завершите будівництво, т. Береза? Чекаємо відповіді через газету. Сподіваємося, що вона буде такою: «Новий навчальний рік товстолузькі учні зустрічатимуть у новій школі».

І. ЧЕРНЕЦЬКИЙ,
інспектор райвно.

Будується автовокзал

Мабуть, ніхто так не відчуває тісноти і незручностей на неблагоустроєній автобусній станції, як жителі приміських сіл, а отже — нашого району. Кількість автобусних маршрутів невпинно зростає, а станція — все та ж. Не виручило і відведення транзитних автобусів на залізничний вокзал...

І ось є близька перспектива позбутись тісноти, незручностей: у Тернополі споруджується новий великий автовокзал.

Звичайно, усім цікаво знати, яким він буде.

На фото ви бачите поки що не дуже привітний споруду, але вже видно, що світла в ній буде досить, та й місця теж.

Ось що розповіли нам будівельники.

Автовокзал розташується на площі більше як півтора гектара. В архітектурному відношенні споруду заплановано в цілком сучасному стилі вільної планировки: багато простору, багато світла і зелені. Поруч з автовокзалом буде двоповерховий ресторан і великий критий перон. Покривля над пероном матиме 870 квадратних метрів і буде виготовлена з різнокольорового склопластику.

Від перону можна буде одночасно відправляти всім автобусів і стільки ж прийняти. За годину автовокзал зможе обслужити

дві тисячі чотириста пасажирів.

Це буде дуже гарна споруда. Майже вся фасадна стіна являтиме собою суцільний велетенський вітраж зі скла і металу. Інші стіни облицюють різнокольоровими плитками.

У корпусі перший поверх займе благоустроєний пасажирський зал. Крім нього, тут будуть кімнати для пасажирів з дітьми, невелике кафе, медичний пункт, кімнати схову багажу, вузол зв'язку, каси, службові приміщення для водіїв та кондукторів.

Будова ювілейна. На Жовтневій сьвята автовокзал стане до ладу. Зараз будівельні роботи ведуться широким фронтом.

Я. ГАЛИЧАН.

Новини Тернополя

У ТЕАТРИ — «ДЕНЬ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ»

Часто можна бачити, як до обласного музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка групами заходять святково одягнені люди. Це на виставу приїхали колгоспники.

Уже стали традиційними «дні Тернопільського району», коли зал театру майже повністю займають глядачі з наших сіл. На останньому з них нову виставу «Незабутнє» проглянуло близько трьохсот чоловік.

Спорт

На фото (справа): інструктор Тернопільського районного комітету Союзспорту Олександра Мельничук вручає приз капітану футбольної команди колгоспу «Поділля» Ігорю Боліму. Здружений спортивний колектив виїшов переможцем розіграшу районної першості серед сільських футбольних команд 1967 року. Внизу — футболісти безрезультатної артілі «Поділля» — чемпіони району.

Фото В. Золотька.

ДОРОГА РЕДАКЦІЄ!

Дуже прошу вас надрукувати мого листа в газеті. Я вчуся в 3 класі. Вчить мене Надія Василівна Струк. Я дуже люблю свою вчительку. Вона навчила мене писати, читати, рахувати, вчить любити свою вулицю, своє село, нашу Соціалістичну Батьківщину. Я полюбив працю, навчилася жити в колективі. Моя вчителька правдива, проста і скромна.

Надія Василівна мені в школі заміняє маму. Наближається День учителя, і мені дуже хочеться передати через газету їй від мене і всіх учнів велику подяку за любов до нас і працю.

Хай моя вчителька завжди буде веселою і здоровою, хай ніколи не буде суму в її очах!

Наталія ЧОРНОМАЗ,
учениця третього класу Дорганівської восьмирічної школи.

ОБГОВОРЮЄМО ТЕЗИ ЦК КПРС

Серед механізаторів, як і всіх колгоспників сільгоспартії «40-річчя Жовтня», жвавий інтерес викликали тези ЦК КПРС «50 років Великої Жовтневої соціалістичної революції». Та це й зрозуміло. Адже в них, як у дзеркалі, відбито революційні, бойові й трудові звершення героїчного радянського народу. Ото ж газети з тезами, перехо-

дять з рук в руки: їх читають колективно й поодиноку.
На фото: механізатори колгоспу (на передньому плані зліва направо): Теодозій Губиш, Степан Остапів і Василь Майкович знайомляться з змістом тез ЦК КПРС «50 років Великої Жовтневої соціалістичної революції».

Фото В. Чухрія.

ЦИФРИ І ФАКТИ

● Неухильне зростання добробуту радянських людей, досягнення медичної науки і практики зумовили зростання середньої тривалості життя в нашій країні. Якщо в 1926—1927 роках середня тривалість життя становила 44 роки, то тепер вона зросла до 70 років.

● Порівняно з 1913 роком дитячу смертність скорочено майже в 10 раз, а загальну смертність населення — в 4 рази.

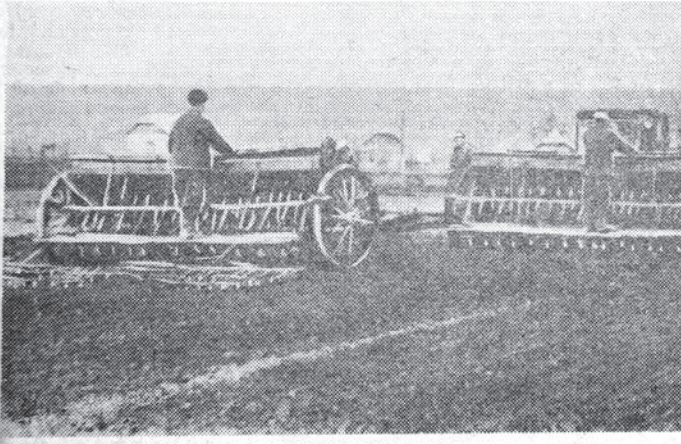
● На безплатну, загальнодоступну, кваліфіковану медичну допомогу

У Мишковицькій восьмирічній школі добре налагоджено трудове виховання учнів. Під керівництвом вчителів-біологів діти вирощують квіти, працюють в саду, на пришкольній ділянці. В період літніх канікул багато старшокласників разом з дорослими колгоспниками трудяться на артільних ланах і фермах.
На фото, яке ви бачите, учні восьмого класу Іван

Тимець (зліва) і Василь Ліський під керівництвом старшого скотаря Богдана Остаповича Гука старанно пасуть колгоспних корів. І в тому, що артілі заріз на доює за добу близько десяти кілограмів молока на корову, чимала заслуга і молодих пастухів Вані та Васи. Місячний зарібок кожного зараз перевищує шістдесят карбованців.

Фото В. Чухрія.

ВИЙШЛИ В ПОЛЕ СІВАЧІ

У великоборківському колгоспі «Росія» сіють ранні ярі. У добре вироблену землю лягає добірне протрусене зерно ячменю.

На фото ви бачите агрегат тракториста Степана Сидяги. Біля сівалок — Павло Пахолок та Роман Пласконіс.

Фото В. Чухрія.

У будинку колгоспників березівської сільгоспартії «Поділля» прийшло голубе паливо — природний газ. На фото: колгоспниця Марія Бейчук разом з своєю донькою Любою готують на газовій плиті смачний обід.

Фото В. Чухрія.

50 років — багато чи мало? Якщо замислитися, то ніби й багато. А гортаєш старі підшивки газети, зі сторінок якої дивляться усміхнені земляки, читаєш, чим жив тоді район, і здається, ніби це було вчора... До ювілею району редакція «Подільського слова» підготувала сюрприз своїм читачам. Пропонуємо вашій увазі добірку матеріалів про життя нашого району 50 років тому. Можливо, хтось упізнає себе, своїх рідних, сусідів чи знайомих. Приємного вам перегляду.

Гарний подарунок одгоспу «Вперед» — в селі Мар'яні та Іосипівці стали до ладу ясла-садки на 50 дітей кожні. Приміщення споруджені за типовими проектами. У них зручно, затишно. На фото: зовнішній вигляд ясел-садка в Мар'яні. Фото В. Чухрія.

Купуйте облигації трипроцентних позик!

У своїй багатотрудній роботі Іван Михайлович Уніат — листоноша з с. Дубівці прагне до того, щоб завжди була повна сумка. А то, що вона важка, ремінь ріже плечі — байка, мали б люди що читати. Для полегшення своєї праці влітку, по сухій дорозі він часто використовує велосипед, а восени і взимку пересідає верхом на коня. І так ось уже п'ятнадцять років. Нині Іван Михайлович в числі перших охочих передплатою на 1968 рік всіх трудівників села, забезпечив на кожних тисячу жителів — 1200 примірників періодичних видань. На фото: І. М. Уніат. Фото В. Чухрія.

Допомога школи хліборобам

Учні 7—8 класів Ігровицької восьмирічної школи виявили цінну ініціативу — виростити для місцевого колгоспу «Радянський хлібороб» насіння кормових буряків на двогектарній площі. Це питання обговорювалось на відкритих комсомольських зборах школи, на які були запрошені члени правління артілі. На відведену площу вже вивезено місцеві добрива, відібрано з кагатів дорідні корені, підготовлено їх до посадки. Для догляду за висадками організовано бригаду із сорока учнів, яка найближчим часом приступить до висадки коренів у свіжезраний ґрунт. А за зароблені гроші дітям будучо-експрудбані путівки для поїздки під час літніх канікул по місцях бойової і трудової слави в міста-герої Севастополь і Одесу.

П. КУБІВ.
с. Ігровиця.

Показує ТЕЛЕЕКРАН

Четвер, 13 квітня. 16.35 — для дітей. «Подарунки до ювілею дідуся Корнія». 17.00 — для дітей. «Олівець-малюєць». 17.30 — «Маленька філармонія». (Одеса). 18.00 — телевізійні вісті. 18.30 — «Краса людська». Телевізійні альманахи. 19.00 — І. Делендик — «Чотири хрести на сонці». Спектакль театру ім. Т. Г. Шевченка (Дніпропетровськ). 21.30 — «Дівоча пісня». Фільм-концерт. 22.00 — «Світ сьогодні». 22.30 — «Квітні талантами Придніпров'я».

С. МИШКОВИЧ.
Група мешканців села звернулася до редакції з листом, у якому скаржилась на те, що у сільському магазині не можна придбати у кредит телевізорів, пральних машин, килимів, ліжок двоспальних, чоловічих костюмів.

У райспоживспільці нам відомо, що деякі товари, зокрема пральні машини, будуть завезені до мишковицького магазину, решта, крім телевізорів, — теж, по мірі надходження на бази. А от з телевізорами інакше: їх можна придбати у центральному промтоварному магазині сільського споживчого товариства у Великій Березівці або ж через свій магазин, замовивши завідоучому. Замовити телевізори у мишковицькому сільмазі не можна — він до цього не пристосований. Щодо одержання товарів у кредит у магазинах Тернополя. Згідно положення, таке право надається не по місцю роботи, а по місцю проживання.

Недільник по будівництву бруківки

Мабуть, ніколи ще Драганівка не бачила такого руху, як того дня. Близько п'ятдесяти автомашин, сотні людей дружно працювали на недільнику по будівництву бруківки у селі, організованому правлінням колгоспу ім. Дмитрова. Воно й не дивно: це село дуже важко відчуває відсутність шляху з твердим покриттям.

На недільник вийшла не тільки шляхова бригада у повною складі але й водії, механізатори. Тут був увесь актив села, чимало молоді.

Після роботи голова правління Т. Цикалюк щиро подякував водіям Тернопільської автоколони, усім, хто сумлінно потрудився на недільнику.

В. ХОМА.

Листи наших читачів
Завітайте в нову крамницю
Днями трудяге села Дичків одержали дарунок — правління Товстолузького ССТ відкрив в них крамницю продовольчих товарів. Продавцем в ній молодий фахівець Мирослава Римар.

Нові консерви, прохолодні напої тощо. Введення в дію нової службової точки трудящих, а також цюмісця збільшить товарооборот по ССТ на 25%.

Перші — і в праці, і в пісні

Далеко за межами Миропільки лине слава про завзятих в праці, талцях і пісні дівчат — буряководів колгоспу ім. Л. Українки. В День Перемоги, 9 травня, на обласному зльоті-фестивалі комсомольців і молоді Тернопільщини, пісні миропільських дівчат привернули загальну увагу і схвалення присутніх. Задоволені своїми дівчатами і колгоспниками. Адже в тому, що артіль вже промвала рослин майже на половині плантацій, велика заслуга дівчат-буряководів.

На фото (зліва направо): Ірина Білова, Марія Тислицька, Ольга Вясліцька, Марія Кулян, Марія Білоган, Ганна Ікомяк і Олександра Кулян.

Фото В. Чухрія.

За працю збирання і містертності збирання хлібів, мабуть, ніхто з механізаторів мишковицької артілі «Заповіт Леніна» не може зрівнятися з комбайнером Нестором Михайловичем Бастюком.

За багаторічну самовіддану працю докля Уряд нагородив його медаллю «За трудову доблесть».

Нині майстер своєї справи трудиться ще з більшим завзяттям і самовідданістю. Використовуючи свій «СК-4» на високопродуктивному режимі, він підібрав валки і скосив на прямобуровий комбайнуванні хліба з площі 167 га намолотив понад п'ять тисяч центнерів зерна.

На фото: Н. М. Бастюк.
Фото В. Чухрія.

Аматори сільської сцени

Вже третій рік при клубі села Острів працює драматичний гурток. Поряд з молоддю в ньому беруть участь і літні трудярі.

На сцені свого та сусідніх клубів аматори показали глядачам кілька вистав: «За Сибіром сонце сходить», «По ревізії», «Фараони» та інші.

Кращими аматорами зарекомендували себе Л. Вильотник, І. Соїко, З. Пук, робітник взуттєвої фабрики Т. Волиць, робітник цукрозаводу «Поділля» М. Федчишин. Днями глядачі апладували гуртківцям за майстерне виконання драми С. Васильченка «Чарівниця».

К. ГОМОН.

Кращі молоді робітники радгоспу «Тернопільський» (зліва направо): доярки Марія Филма, Люба Лисевич, Іванна Пурло та комбайнер Мирон Крохмальний.
Фото В. Чухрія.

З ПОВНОГО — В ПОВНЕ

У селі Киц'ячка — бригада товстолузького колгоспу «Москва». І ферма тут є. І, звичайно, водичка на ферму поступає по трубопроводах.

Не проста водичка — джерельна, якою так багате село. Б'є вода з-під горбочка, а на горбочок, до водонапірної башти, насос ту воду подає.

І от, знаєте, такий той насос каверзний, що як не виклопаш його, то буде круглу добу воду по трубах гнати. Ну, а башта ж не гумова — вода і тече через верх.

Давненько тече, частенько тече, товариші керівники колгоспу «Москва». Придьте, гляньте: біля башти вже добрячу яму вирила вода, а далі — рівчак солідний.

Про тих, хто робить непотрібну роботу, кажуть: переливає з пустого в порожнє. А хіба з повного у повне переливати — більш корисно?

ПОНЕДІЛОК 12 грудня

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

06.00, 07.00, 08.00, 18.40, 21.00, 01.30, 05.10 Новини
06.10, 06.45, 08.10 Спорт
06.15, 08.15 АгроЕра
06.25, 07.05, 08.25 Смакота
06.35 Ера будівництва
07.15 Ранок
08.35 Паспортний сервіс
08.45, 00.20 Телемагазин
09.00 ПРОФІЛАКТИКА!!!!!!
14.00 Суспільний університет
14.30 Фольк-музика
16.00 Твій дім2
17.00 Д/с „Візит до Кореї“
16.30 Відео в Америку
17.30 Мовами світу. Мистецький пульс Америки
17.55 Книга.Іа
18.25, 01.20 Новини. Світ
19.00, 01.45 Новини. Культура
19.20 Обличчя війни
19.30 Про головне
20.00 Перша шпальта
20.30 Вересень
21.30 Новини. Спорт
21.50 Т/с „Епоха честі“
23.00 Золотий гусак
23.15 Підсумки
23.35 На слуху
02.00 Батлтон. Кубок світу. II етап. Естафета 4х7,5км. (чол.)
03.30 Батлтон. Кубок світу. II етап. Естафета 4х6км. (жін.)
04.50 Класика світової літератури
05.35 Новини. Спорт

1+1

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 16.45, 19.30, 23.15 ТСН
06.45, 07.10, 08.10, 09.10 „Сніданок з 1+1“

09.30 „Чотири весілля“
10.50, 12.20 „Міняю жінку - 7“
14.10 „Сліпа“
14.45 „Мольфар“
15.45 „Сімейні мелодрами - 6“
17.15 Т/с „Уламки щастя - 2“
20.30, 03.05 „Секретні матеріали“
21.00 Т/с „Село на мільйон“
22.00 „Гроші“
23.35, 03.25 Т/с „Теорія брехні - 2“
00.30, 04.10 Т/с „Байки Мітія“
01.35 „Мій зможе - 2“
05.35 „Служба розшуку дітей“

ІНТЕР

05.50, 14.40 „Слідство вели... з Леонідом Каневським“
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 17.40 Новини
07.15, 08.10 „Ранок з ІНТЕРОм“
09.20, 12.25 Т/с „Розумниця, красуня“
14.00 „Речдок“
15.25 „Чекай на мене“
18.00, 19.00 „Стосується кожного“
20.00, 00.45 „Подорожчани“
21.00 Т/с „Мереживо долі“
22.50, 03.30 Т/с „Двадцять років без кохання“
01.45 Х/ф „Лок“
03.05 „Легенди бандитського Києва“
04.55 „Подорожчани“

ICTV

05.50 Служба розшуку дітей
05.55, 19.20 Надзвичайні новини з Костянтином Стогнієм
06.45 Факти тижня
08.45 Факти. Ранок
09.15 Надзвичайні новини. Підсумки з Костянтином Стогнієм
10.05 Краше не повторюй!
11.05, 13.20 Х/ф „Любов на трюх“
12.45, 15.45 Факти. День
13.30 Х/ф „Дні грому“
15.35, 16.10 Х/ф „Місія нездійснена - 5. Нація ізгоїв“
18.45, 21.05 Факти. Вечір
20.20 Більше ніж правда
21.25 Т/с „Пацики“
22.20 Свобода слова
00.25 Х/ф „Дні грому“
02.30 Т/с „Спіраль“
04.20 Факти
04.40 Провокатор

СТБ

06.00 Профілактика
07.15, 16.00 „Все буде добре!“
09.15 „Все буде смачно!“
10.15, 18.30 „За живе!“
11.45 Х/ф „Молода дружина“
13.40 „Битва екстрасенсів 16“
18.00, 22.00 „Вікна-Новини“
20.00, 22.35 „Хата на тата“
00.15 „Один за всіх“
01.30 „Слідство ведуть екстрасенси“

НОВИЙ КАНАЛ

03.00 Профілактика
06.00, 18.00 Абзац
06.53, 08.05 Kids Time
06.55 М/с „Історія Тома і Джеррі“
08.10 Х/ф „Цунами. Удар з глибини“
11.50 Х/ф „Хевіла“
14.00 Х/ф „Некерований“
16.00 Х/ф „Захоплення підземки 123“
19.00 Ревізор
22.10 Страсті за ревізором
01.00 Х/ф „Ніхто не знає про секс“

ТРК „УКРАЇНА“

06.50, 07.00, 08.15, 08.15 Ранок з Україною
07.00, 08.00, 09.00, 15.00, 19.00, 02.00 Події
09.15, 02.50 Зірковий шлях
11.20 Х/ф „Іван Бровкін на цілині“
13.20, 15.30 Т/с „Пограбування по жіночому“
18.00 Т/с „Співачка і доля“
19.45 „Говорить Україна“
21.00 Т/с „Так далеко, так близько“
23.00 Події дня
23.20 Х/ф „Форсаж 6“
04.20 Реальна містика
05.10 Агенти справедливості

ВІВТОРОК 13 грудня

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

06.00, 07.00, 08.00, 13.00, 18.40, 21.00, 01.30, 05.10 Новини
06.10, 06.45, 08.10 Спорт
06.15, 08.15 АгроЕра
06.20, 08.20 АгроЕра
06.25, 08.25, 13.15, 22.55, 23.30, 00.15 Погода
06.30, 07.05, 08.30 Смакота
07.15 Ранок
08.35 Паспорт.Іа
08.45, 00.20 Телемагазин
09.00, 05.50 Вічне
09.15 Т/с „Травма“
09.55 Уряд на зв'язку з громадянами
10.30, 19.30 Про головне
11.00 Д/ф „Пара олімпійців“ із циклу „Декомунізація“
11.20 Війна і мир
12.05 Відео в Америку
12.30 Вересень
13.20 Казки Лірника Сашка
13.35 М/с „Мандрівники в часі“
14.00 Суспільний університет
14.30 Фольк-музика
15.50 Борхес. „Як російський генштаб „выгадав“ Україну“
16.20 Д/с „Середземномор'я“
17.20 Д/с „Латиноамериканська музика“
18.25, 01.20 Новини. Світ
19.00, 01.45 Новини. Культура
19.20 Візитівка Карпат
20.00 Утеодин з Майклом Щуром
20.30 Наші гроші
21.30, 05.35 Новини. Спорт
21.50 Т/с „Епоха честі“
23.00 Золотий гусак
23.15 Підсумки
23.35 На слуху
02.00 Д/с „Блюз. Мартін Скорсезе представляє“

1+1

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 16.45, 19.30, 23.15 ТСН
06.45, 07.10, 08.10, 09.10 „Сніданок з 1+1“

09.30 „Чотири весілля“
10.50, 12.20 „Міняю жінку - 7“
14.10 „Сліпа“
14.45 „Мольфар“
15.45 „Сімейні мелодрами - 6“
17.15 Т/с „Уламки щастя - 2“
20.30, 03.05 „Секретні матеріали“
21.00 Т/с „Село на мільйон“
22.00 „Гроші“
23.35, 03.25 Т/с „Теорія брехні - 2“
00.30, 04.10 Т/с „Байки Мітія“
01.35 „Мій зможе - 2“
05.35 „Служба розшуку дітей“

ІНТЕР

05.50, 14.40 „Слідство вели... з Леонідом Каневським“
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 17.40 Новини
07.15, 08.10 „Ранок з ІНТЕРОм“
09.20, 12.25 Т/с „Розумниця, красуня“
14.00 „Речдок“
15.25 „Чекай на мене“
18.00, 19.00 „Стосується кожного“
20.00, 00.45 „Подорожчани“
21.00 Т/с „Мереживо долі“
22.50, 03.30 Т/с „Двадцять років без кохання“
01.45 Х/ф „Лок“
03.05 „Легенди бандитського Києва“
04.55 „Подорожчани“

ICTV

05.50 Служба розшуку дітей
05.55, 19.20 Надзвичайні новини з Костянтином Стогнієм
06.45 Факти тижня
08.45 Факти. Ранок
09.15 Надзвичайні новини. Підсумки з Костянтином Стогнієм
10.05 Краше не повторюй!
11.05, 13.20 Х/ф „Любов на трюх“
12.45, 15.45 Факти. День
13.30 Х/ф „Дні грому“
15.35, 16.10 Х/ф „Місія нездійснена - 5. Нація ізгоїв“
18.45, 21.05 Факти. Вечір
20.20 Більше ніж правда
21.25 Т/с „Пацики“
22.20 Свобода слова
00.25 Х/ф „Дні грому“
02.30 Т/с „Спіраль“
04.20 Факти
04.40 Провокатор

СТБ

06.00 Профілактика
07.15, 16.00 „Все буде добре!“
09.15 „Все буде смачно!“
10.15, 18.30 „За живе!“
11.45 Х/ф „Молода дружина“
13.40 „Битва екстрасенсів 16“
18.00, 22.00 „Вікна-Новини“
20.00, 22.35 „Хата на тата“
00.15 „Один за всіх“
01.30 „Слідство ведуть екстрасенси“

НОВИЙ КАНАЛ

03.00 Профілактика
06.00, 18.00 Абзац
06.53, 08.05 Kids Time
06.55 М/с „Історія Тома і Джеррі“
08.10 Х/ф „Цунами. Удар з глибини“
11.50 Х/ф „Хевіла“
14.00 Х/ф „Некерований“
16.00 Х/ф „Захоплення підземки 123“
19.00 Ревізор
22.10 Страсті за ревізором
01.00 Х/ф „Ніхто не знає про секс“

ТРК „УКРАЇНА“

06.50, 07.00, 08.15, 08.15 Ранок з Україною
07.00, 08.00, 09.00, 15.00, 19.00, 02.00 Події
09.15, 02.50 Зірковий шлях
11.20 Х/ф „Іван Бровкін на цілині“
13.20, 15.30 Т/с „Пограбування по жіночому“
18.00 Т/с „Співачка і доля“
19.45 „Говорить Україна“
21.00 Т/с „Так далеко, так близько“
23.00 Події дня
23.20 Х/ф „Форсаж 6“
04.20 Реальна містика
05.10 Агенти справедливості

СЕРЕДА 14 грудня

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

06.00, 07.00, 08.00, 13.00, 18.40, 21.00, 01.30, 05.10 Новини
06.10, 06.45, 08.10 Спорт
06.15, 08.15 АгроЕра
06.20, 08.20, 13.15, 16.10, 22.55, 23.30, 00.15 Погода
06.25, 07.05, 08.25 Смакота
06.35 Ера будівництва
07.15 Ранок
08.35 Паспорт.Іа
08.45, 00.20 Телемагазин
09.00, 05.50 Вічне
09.15 Т/с „Травма“
09.55 Уряд на зв'язку з громадянами
10.30, 19.30 Про головне
11.00 Засідання Кабінету Міністрів України
13.20 Казки Лірника Сашка
13.35 Хочу бути
14.30 Суспільний університет
14.30 Світло
15.40 Д/ф „Чорнобиль. Точка часу“
16.20 Д/с „Середземномор'я“
17.20 Д/с „Латиноамериканська музика“
18.25, 01.20 Новини. Світ
19.00, 01.45 Новини. Культура
19.20 Візитівка Карпат
20.00 Д/ф „Тип“
20.30 Слідство. Інфо
21.30, 05.35 Новини. Спорт
21.50 Т/с „Епоха честі“
22.40 Мегалот
23.00 Золотий гусак
23.15 Підсумки
23.35 На слуху
02.00 Д/с „Латиноамериканська музика“
03.55 Чоловічий клуб. Спорт

1+1

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 16.45, 19.30, 23.15 ТСН
06.45, 07.10, 08.10, 09.10 „Сніданок з 1+1“

09.30 „Чотири весілля“
10.50, 12.20 „Міняю жінку - 7“
14.10 „Сліпа“
14.45 „Мольфар“
15.45 „Сімейні мелодрами - 6“
17.15 Т/с „Уламки щастя - 2“
20.30, 03.05 „Секретні матеріали“
21.00 Т/с „Село на мільйон“
22.00 „Гроші“
23.35, 03.25 Т/с „Теорія брехні - 2“
00.30, 04.10 Т/с „Байки Мітія“
01.35 „Мій зможе - 2“
03.45 „Секретні матеріали“
05.30 „Служба розшуку дітей“

ІНТЕР

05.50, 14.40 „Слідство вели... з Леонідом Каневським“
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 17.40 Новини
07.15, 08.10 „Ранок з ІНТЕРОм“
09.20, 12.25 Т/с „Розумниця, красуня“
14.00 „Речдок“
15.25 „Чекай на мене“
18.00, 19.00 „Стосується кожного“
20.00, 00.45 „Подорожчани“
21.00 Т/с „Мереживо долі“
22.50, 03.30 Т/с „Двадцять років без кохання“
01.45 Х/ф „Лок“
03.05 „Легенди бандитського Києва“
04.55 „Подорожчани“

ICTV

05.50 Служба розшуку дітей
05.55, 19.20 Надзвичайні новини з Костянтином Стогнієм
06.45 Факти тижня
08.45 Факти. Ранок
09.15 Надзвичайні новини. Підсумки з Костянтином Стогнієм
10.05 Краше не повторюй!
11.05, 13.20 Х/ф „Любов на трюх“
12.45, 15.45 Факти. День
13.30 Х/ф „Дні грому“
15.35, 16.10 Х/ф „Місія нездійснена - 5. Нація ізгоїв“
18.45, 21.05 Факти. Вечір
20.20 Більше ніж правда
21.25 Т/с „Пацики“
22.20 Свобода слова
00.25 Х/ф „Дні грому“
02.30 Т/с „Спіраль“
04.20 Факти
04.40 Провокатор

СТБ

06.00 Профілактика
07.15, 16.00 „Все буде добре!“
09.15 „Все буде смачно!“
10.15, 18.30 „За живе!“
11.45 Х/ф „Молода дружина“
13.40 „Битва екстрасенсів 16“
18.00, 22.00 „Вікна-Новини“
20.00, 22.35 „Хата на тата“
00.15 „Один за всіх“
01.30 „Слідство ведуть екстрасенси“

НОВИЙ КАНАЛ

03.00 Профілактика
06.00, 18.00 Абзац
06.53, 08.05 Kids Time
06.55 М/с „Історія Тома і Джеррі“
08.10 Х/ф „Цунами. Удар з глибини“
11.50 Х/ф „Хевіла“
14.00 Х/ф „Некерований“
16.00 Х/ф „Захоплення підземки 123“
19.00 Ревізор
22.10 Страсті за ревізором
01.00 Х/ф „Ніхто не знає про секс“

ТРК „УКРАЇНА“

06.50, 07.00, 08.15, 08.15 Ранок з Україною
07.00, 08.00, 09.00, 15.00, 19.00, 02.00 Події
09.15, 02.50 Зірковий шлях
11.20 Х/ф „Іван Бровкін на цілині“
13.20, 15.30 Т/с „Пограбування по жіночому“
18.00 Т/с „Співачка і доля“
19.45 „Говорить Україна“
21.00 Т/с „Так далеко, так близько“
23.00 Події дня
23.20 Х/ф „Форсаж 6“
04.20 Реальна містика
05.10 Агенти справедливості

ЧЕТВЕР 15 грудня

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

06.00, 07.00, 08.00, 13.00, 21.00, 05.10 Новини
06.10, 06.45, 08.10 Спорт
06.15, 08.15 АгроЕра
06.20, 08.20, 13.15, 16.10, 22.55, 23.30, 00.15 Погода
06.25, 07.05, 08.25 Смакота
07.15 Ранок
08.35 Паспорт.Іа
09.00, 05.50 Вічне
09.15 Т/с „Травма“
09.55 План на завтра“ з А. Рінгіс
11.30 Про головне
11.00 Чоловічий клуб
12.30 Спектрена історія
12.30 Слідство. Інфо
13.20 Казки Лірника Сашка
13.35 Як це?
14.00 Суспільний університет
14.30 Надвечір'я. Долі
15.45 Смакота
16.20 Д/с „Національні парки“
17.20 Д/с „Історичні розслідування“
18.25 Батлтон. Кубок світу. III етап. Спринт 10км. (чол.)
20.00 Перша студія. Пам'яті Андрія Сахарова
20.30 „Схеми“ з Н. Седлецькою
21.30, 05.35 Новини. Спорт
21.50 Т/с „Епоха честі“
23.00 Золотий гусак
23.15 Підсумки
23.35 На слуху
02.20 Віра. Надія. Любов
01.20 Д/с „Латиноамериканська музика“
04.05 Світло
04.45 Уряд на зв'язку з громадянами

1+1

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 16.45, 19.30, 23.15 ТСН
06.45, 07.10, 08.10, 09.10 „Сніданок з 1+1“

09.30 „Чотири весілля“
10.50, 12.20 „Міняю жінку - 7“
14.10 „Сліпа“
14.45 „Мольфар“
15.45 „Сімейні мелодрами - 6“
17.15 Т/с „Уламки щастя - 2“
20.30, 03.15 „Секретні матеріали“
21.00 Т/с „Село на мільйон“
22.00 „Гроші“
23.35, 03.25 Т/с „Теорія брехні - 2“
00.45, 03.45 Х/ф „Жертвоприношення“

ІНТЕР

05.50, 14.40 „Слідство вели... з Леонідом Каневським“
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 17.40 Новини
07.15, 08.10 „Ранок з ІНТЕРОм“
09.20, 12.25 Т/с „Розумниця, красуня“
14.00 „Речдок“
15.25 „Чекай на мене“
18.00, 19.00 „Стосується кожного“
20.00, 00.45 „Подорожчани“
21.00 Т/с „Мереживо долі“
22.50, 03.30 Т/с „Двадцять років без кохання“
01.45 Х/ф „Лок“
03.05 „Легенди бандитського Києва“
04.55 „Подорожчани“

ICTV

05.50 Служба розшуку дітей
05.55, 19.20 Надзвичайні новини з Костянтином Стогнієм
06.45 Факти тижня
08.45 Факти. Ранок
09.15 Надзвичайні новини. Підсумки з Костянтином Стогнієм
10.05 Краше не повторюй!
11.05, 13.20 Х/ф „Любов на трюх“
12.45, 15.45 Факти. День
13.30 Х/ф „Дні грому“
15.35, 16.10 Х/ф „Місія нездійснена - 5. Нація ізгоїв“
18.45, 21.05 Факти. Вечір
20.20 Більше ніж правда
21.25 Т/с „Пацики“
22.20 Свобода слова
00.25 Х/ф „Дні грому“
02.30 Т/с „Спіраль“
04.20 Факти
04.40 Провокатор

СТБ

06.00 Профілактика
07.15, 16.00 „Все буде добре!“
09.15 „Все буде смачно!“
10.15, 18.30 „За живе!“
11.45 Х/ф „Молода дружина“
13.40 „Битва екстрасенсів 16“
18.00, 22.00 „Вікна-Новини“
20.00, 22.35 „Хата на тата“
00.15 „Один за всіх“
01.30 „Слідство ведуть екстрасенси“

НОВИЙ КАНАЛ

03.00 Профілактика
06.00, 18.00 Абзац
06.53, 08.05 Kids Time
06.55 М/с „Історія Тома і Джеррі“
08.10 Х/ф „Цунами. Удар з глибини“
11.50 Х/ф „Хевіла“
14.00 Х/ф „Некерований“
16.00 Х/ф „Захоплення підземки 123“
19.00 Ревізор
22.10 Страсті за ревізором
01.00 Х/ф „Ніхто не знає про секс“

ТРК „УКРАЇНА“

06.50, 07.00, 08.15, 08.15 Ранок з Україною
07.00, 08.00, 09.00, 15.00, 19.00, 02.00 Події
09.15, 02.50 Зірковий шлях
11.20 Х/ф „Іван Бровкін на цілині“
13.20, 15.30 Т/с „Пограбування по жіночому“
18.00 Т/с „Співачка і доля“
19.45 „Говорить Україна“
21.00 Т/с „Так далеко, так близько“
23.00 Події дня
23.20 Х/ф „Форсаж 6“
04.20 Реальна містика
05.10 Агенти справедливості

П'ЯТНИЦЯ 16 грудня

ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ

06.00, 07.00, 08.00, 13.00, 21.00, 05.10 Новини
06.10, 06.45, 08.10 Спорт
06.15, 08.15 АгроЕра
06.20, 08.20, 13.15, 23.30, 00.15 Погода
06.25, 07.05, 08.25 Смакота
07.15 Ранок
08.35 Паспорт.Іа
09.00, 05.50 Вічне
09.15 Територія закону
08.35 Паспорт.Іа
09.00, 05.50 Вічне
09.15 Батлтон. Кубок світу. III етап. Спринт 10км. (чол.)
10.50 Т/с „Травма“
11.40 Д/ф „Радянське“ із циклу „Декомунізація“
11.55 Перша студія
12.25 „Схеми“ з Н. Седлецькою
13.20 Казки Лірника Сашка
13.35 Хто в дім хазяїн?
14.00 Суспільний університет
14.30 Віра. Надія. Любов
15.45 Театральні сезони
16.20 Д/с „Національні парки“
17.20 Д/с „Історичні розслідування“
18.25, 02.20 Батлтон. Кубок світу. III етап. Спринт 7,5км. (жін.)
20.00 На пам'ять
20.30 План на завтра“ з А. Рінгіс
21.30, 05.35 Новини. Спорт
21.50 Війна і мир
22.30 Класика світової літератури
23.00 Золотий гусак
23.15 Підсумки
23.35 На слуху
01.20 Музичне турне
03.45 Д/ф „Чорнобиль. Точка часу“
04.15 Надвечір'я. Долі

1+1

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 16.45, 19.30, 23.15 ТСН
06.45, 07.10, 08.10, 09.10 „Сніданок з 1+1“

09.30 „Чотири весілля“
10.50, 12.20 „Міняю жінку - 7“
14.10 „Сліпа“
14.45 „Мольфар“
15.45 „Сімейні мелодрами - 6“
17.15 Т/с „Уламки щастя - 2“
20.30, 03.15 „Секретні матеріали“
21.00 Т/с „Село на мільйон“
22.00 „Гроші“
23.35, 03.25 Т/с „Теорія брехні - 2“
00.45, 03.45 Х/ф „Жертвоприношення“

ІНТЕР

05.50, 14.40 „Слідство вели... з Леонідом Каневським“
07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 17.40 Новини
07.15, 08.10 „Ранок з ІНТЕРОм“
09.20, 12.25 Т/с „Розумниця, красуня“
14.00 „Речдок“
15.25 „Чекай на мене“
18.00, 19.00 „Стосується кожного“
20.00, 00.45 „Подорожчани“
21.00 Т/с „Мереживо долі“
22.50, 03.30 Т/с „Двадцять років без кохання“
01.45 Х/ф „Лок“
03.05 „Легенди бандитського Києва“
04.55 „Подорожчани“

ICTV

05.50 Служба розшуку дітей
05.55, 19.20 Надзвичайні новини з Костянтином Стогнієм
06.45 Факти тижня
08.45 Факти. Ранок
09.15 Надзвичайні новини. Підсумки з Костянтином Стогнієм
10.05 Краше не повторюй!
11.05, 13.20 Х/ф „Любов на трюх“
12.45, 15.4

Життя як воно є | Не той батько, хто породив...

Я не можу йому сказати про сина...

Вона недавно повернулася на свою малу батьківщину. Після того, як овдовіла. Син із невісткою і внучатко живуть у столиці. Їй стало самотньо, коли відійшов у засвіти чоловік. Стефа любила своє нове житло. До роботи недалеко — колишній однокласник, а нині чиновник, допоміг влаштуватися медсестрою в поліклініку. Через дорогу — парк. У вільний час брала в'язання, шукала затишне місце й фантазувала щось для внучки.

Денисові після похорону дружини було нестерпно. Трикімнатне помешкання видавалося надто великим і сумним. Не поспішав додому, затримувався в коледжі, де працював викладачем, навіть без потреби. Раніше їздив на роботу машиною. Тепер ходив ввипросте через парк.

— Денис?! Ти... ти живий? — Стефа не вірила своїм очам. Її колишній коханий, який начебто загинув у аварії, стояв перед нею. Статний, у димчастих окулярах.

Стефа від подиву аж присіла на лавку. Він також упізнав її.

— Як ти? — запитав.

— Овдовіла. Недавно сюди перебралася. Син далеко. Добре, що мама сидіти.

— І мене ніхто не чекає. Батьків уже нема. Дружину рік тому поховав.

— А діти?

— Нема...

— Ти все-таки вижив після тієї аварії...

— Якої аварії?

Стефі після медучилища вдалося влаштуватися на роботу у поліклініку одного з підприємств у обласному центрі. І отримати місце в гуртожитку. Мама ратіла за доньку. Бо сама товклася зранку й до смерку в колгоспі.

До жіночих гуртожитків хлопці злітали, жові бджоли до меду. Туди, де жила Стефа, зачастив і Денис. Йому подобалася гарненька медичка. Щоправда, матері про свої походеньки не зізнався. Гонорова продавчиня, яка "могла все дістати", й припустити не хотіла, що її син-одинак може одружитися на сільській дівчині.

— Якби я завагітніла, що б ти робив? — якось зненацька запитала Стефа.

— Моя мама цього не витримала б, — засміявся. — А я... Цього ж не сталося. Правда?

Про свою вагітність і розмову з Денисом Стефа розповіла мамі. Катерина до скандалів не надавалася. Просто вирішила тихорити, без зайвих очей і поговорити з Денисовою матір'ю. Добре, думала, що хлопця вдома нема. Стефа сказала, що два тижні тому поїхав у гості до дядька на південь.

Донька показала матір. Катерина на фоні тієї, що "могла все дістати", виглядала, мов бідна родичка. Дама з персями і модною зачіскою незворушно вислухала Катерину, на мить замислилася, нахитнула на обличчя страждальну маску і прошепотіла:

— Біда з сином. Поїхав у гості,

потрапив у аварію. Лікарі мало надії дають. Там... родичі біля нього.

Я розумію, як важко буде це почути вашій доньці. Я допоможу...

Хай подумає про дитину. Чоловік подбає, аби вашу доньку швидко розрахували з роботи. Маєте десь родичів? На Харківщині? Купимо квиток. І знаєте, в мене є знайома лікарка. Хай ваша донька, поки залагодимо справи, побуде під її опікою. Це ж така страшна звістка. Потім чоловік завезе її на залізничний вокзал. І ще. Не кажіть нікому, що вона вагітна від мого сина. Навіть, якщо він живий, то... хтосьна, як воно буде. Поклянись, що про це будуть знати лише ваша донька, ви, я і мій чоловік. Катерина поклалася. І взяла обійняти з доньки...

Для Стефи все закрутилося, наче у калейдоскопі. Отямилася аж у потязі. Заплакала. Їй стало самотньо і страшно. Тітка з хати не вижене. Але чи довго терпітиме з дитиною? Своїх двоє має. Також картає себе, що не встигла сказати Денисові про вагітність.

— У вас горе? — запитав сусід по купе. — Ви плачете, відколи сіли у потяг.

Замовив у провідниці чаю для себе і сумної дівчини. Стефа, ковтаючи гарячий напій, упереміш зі сльозами розповіла хлопцеві свою історію.

— Мене звати Василь, — сказав він, коли закінчила свою сповідь. — Я сирота. А у вашої дитини має бути батько, сім'я. Виходьте за мене заміж.

Від почутого мало не випустила склянку з рук.

— Як... заміж? Я ж вас не знаю.

— Вже знаєте. Тільки скажіть своє ім'я.

— А де ви живете, якщо сирота?

— У заводському гуртожитку. Але одруженим у нас дають квартири. Маєте час на роздуми. До кінцевої станції ще далеко.

— Ви пошкодували мене? Так?

— Я ж сказав, — зі смутком в голосі мовив хлопець, — у дитини має бути сім'я.

— А чому ви сирота?

— Від мене відмовилися. Відразу після народження.

На пероні Стефа погодилася на заміжжя. Пrawdами-неправдями тітці вдалося племінницю приписати. Після цього Стефа з Василем розписалися. Народився син. А незабаром отримали однокімнатку від заводу.

Стефа не могла покохати Василя. Навіть слово "чоловік" вимовляла по-особливому, немов соромлячись. Вставав ночами, коли малий плакав. Не докоряв дружині за її прохолодне ставлення. І ніхто не знав, що Славко — не його рідний син.

Василь був робітником і роботащим. Заочно закінчив інститут. Отримав посаду на заводі. А згодом і нове житло.

Більше дітей у них не було. Василь картав себе, що це його вина, адже Стефа народила. А сусіді крапли води, на смаж. Треба ще доньку, аби вдалася в тата...

Стефа з Василем дали синові гарну освіту. Справили весілля. Дочекалися внучки. Допомогли влаштуватися молодим у столиці.

Невдовзі Василь занедужав, Стефі знову стало лячно, як тоді, коли почула жахливу звістку про Дениса. Василь заспокоював: усе минеться. А її серце вщувало лихо. Вона зрозуміла, що кохає чоловіка. Тільки не знає, коли це кохання прийшло і як буде жити без Василя. А він, наче підслухавши думки, цілував руки і дякував, що має гарну сім'ю. За сина, який за маленьку внучку. І що тоді, на холоднім ранковім пероні, перестав бути сиротою...

... Денис не йняв віри почутому. Яка аварія? Він просто надовго затримався у дзурка. Батьки наполягли. Там зустрів Жанну, закохався. Поспішно одружився. Про Стефу й не згадував: вона була епізодом у його житті. Спершу жили в Жаннин. Потім переїхали до Денисових батьків...

Аж тепер Стефа зрозуміла, як жорстоко її колись ошукали. Денисові всієї правди вирішила не казати. Лише те, що його матір розповіла про аварію. І порадила забути її сина.

"Мабуть, через материн гріх у нас не було дітей, — міркував Денис. — Вона мало не поховала мене... живого. А кара впала на нашу сім'ю".

"Я не можу йому сказати про сина. Він — наш із Василем. І я ж колись слово дала", — подумки виправдовувалася сама перед собою Стефа.

— Скільки вже твоєму синові?

— Тринадцять Денис.

— Відповіла, опустивши очі.

Насправді — тридцять два. Але Денисові цього не треба знати.

Господині в записничок

Із бабусиного досвіду

• Якщо петрушку мити не холодною, а теплою водою, вона буде ароматнішою.

• Квасоля стане смачнішою, якщо одразу після того, як закипить воду, знову залити її холодною водою і додати столову ложку олії.

• Посуд, в якому було тісто, сирі яйця або риба (сира чи солена), спочатку мийте холодною водою, а потім — гарячою.

• Почищену картоплю варто потримати під краном з холодною водою — вона звариться швидше і стане м'якшою.

• Перша страва має "дозріти" хвилин 10-15, за цей час спеції та сіль проникнуть в усі компоненти.

• Томатну пасту додають до овочів наприкінці смаження, інакше вони стануть твердими.

• Рисовий суп не буде каламутним, якщо рис спочатку проварити окремо 2-3 хвилини, промити і вже потім додати до страви.

• Солена вода закипає довше, ніж прісна.

• Щоб картопля швидше зварилася, треба додати у кастрюлю трішки вершкового масла.

Здоров'я

Одне яблуко на день — і лікар не потрібний

Дієтологи називають цей фрукт найкориснішим. Він відновлює кров, покращує травлення та виводить шкідливі речовини. Виявляється, що "райська спокуса" — не лише сприяє схудненню, а й запобігає розвитку пухлин.

Цей фрукт — скарбниця корисних речовин. Природа подарувала якщо не панацею, то ліки проти багатьох недуг. Пектини, що містяться в зернях, поглинають холестерин, виводять токсичні речовини та радіонукліди. Смачний плід омолоджує судини. Печені яблука незамінні при хворобах печінки й жовчовивідних шляхів.

Вчені вважають, що вони на порозі нового відкриття. Помічено, що люди, які їдять цей фрукт, або не хворіють на рак, або хвороба не так швидко розвивається.

Щодня треба з'їдати по одному яблуку до і після сніданку. Якщо немає власного саду, фахівці радять купувати фрукти в бабусь, а не в супермаркетах. Завезені плоди покриті воском і втрачають свою корисність. Знак якості справжнього яблука — черв'як. Він завжди вибирає лише найкраще.

Жарти чи кримінал?

Наближається свято Андрія, тому хочемо усім нагадати, що свята та обряди, пов'язані з цим святом, мають дохристиянський характер. Це певний цикл розваг — так звані андріївські вечорниці, на яких дівчата намагалися вгадати майбутню долю, а хлопці, котрих не допускали на це дійство, тим часом робили їм збитки: знімали хвіртки, замальовували вікна.

Пам'ятаймо, що ці дохристиянські традиції не мають нічого спільного з особою Андрія Первозваного. Церква негативно ставиться до будь-якого чаклунства: людина, яка ворожить, ставить себе вище від Бога.

Колись після закінчення польових робіт молодь мала більше часу для відпочинку, от і збиралися парубки й дівчата на вечорниці. Вони не вдавалися до гадання, а веселилися та забавлялися. Як правило, збиралися в хаті самотньої вдовиці. Там дівчата і вишивали, і пісні співали, і вареники ліпили. І кожній радіше нагадувало гру, комірні сцени. Наприклад, до хати приводили півня та курку, зв'язували їх до купи хвостами і дивилися, хто кого перетягне. А трактували це так: як півень перетягне курку, то "чоловік буде звертатися до тебе". Або кликали пса їсти балабушки. Мовляв, чию випічку собака з'їсть першою, та дівчина найшвидше заміж вийде. Ну хіба це ворожіння?..

У Тернопільському районі, на жаль, в наш час мають місце як ворожіння, так і парубоцькі "жарти". Туалет, перенесений до фігури Божої Матері, чи вкинута у став хвіртка з обійстя самотньої бабусі — хіба це жарти? А перегорджена каміном, колодою дерева чи смітківими баками дорога, понівечений паркан, викрадене чи знищене майно — це вже кримінал, який вчиняють парубки напідпитку. Закликаємо місцеву владу, депутатський корпус забезпечити порядок у населених пунктах району, особливо в ніч "на Андрія".

А ви, юнаки, здивуйте своїх коханих справді чимось надзвичайним, а не гріхом через пакості. Дівчата, свою долю ви знайдете в Бозі: що вам призначене, те буде вашим, скільки б ви не гадали. І пам'ятайте: через ворожіння ми відкриваємо двері свого серця для диявола. Шановні батьки, пильнуйте, щоб не примножувалися гріхи ваших дітей.

о. Роман ГАБРИЛЕЙ, сотрудник церкви Вознесіння ГНІХ, Ігор МИКОЛІВ, член НСЖУ,

Усміхніться

Два наркомани підходять до таксиста:

— Трьох візьмеш?
— Так вас же двоє!
— А ти що, не поїдеш?

☺☺☺

— Вчора в нашу квартиру заліз злодій.

— І що? Взяв щось?
— Та де там! Лезнула у ліжарні. Дружина думала, що це я повернувся так пізно...

☺☺☺

Зустрілися куми. Загадують друзі:

— А як там Василько?
— На каторгу потрапив!
— Та ти що?!
— Ага! Одружився, а в теці город два гектари!

☺☺☺

— Купиш мені це колечко?

— Звичайно, кохана!

— Колечко "Краківської"...

☺☺☺

— Мамо, а чому мою сестру звали Злата?

— Тому що мама любить золото.
— А мене чому так звать?
— Досить запитань, Віскаріку!

Спорт | Авіакатастрофи

Як гинуть команди

Звістка про те, що в Колумбії через нестачу пального розбився літак із гравцями бразильського "Шапекоенсе", вразила весь світ. Футболісти прямували на перший в історії розбився фінальний матч другого за вагомістю клубного турніру Південної Америки — Кубка Судамерикана проти місцевого "Атлетіко Насьональ". На борту були 72 пасажери і 9 членів екіпажу. За останніми даними, вижили лише шестеро — троє спортсменів, журналіст і двоє членів екіпажу.

Труни із загблими мешканці містечка Шапекоенсе в штаті Бразилія-Катаріна піднесли до неба. Де 1973 року було засновано футбольний клуб, зустрічали зі сльозами на очах. Ще до недавня це був колектив регіонального рівня, але правильні дії його власників стали запорукою успіху. 2009-го команда стояла на межі врятування, місцеві бізнесмени, які збрали гроші на клуб. 30% цих коштів витратили на погашення боргів, решту — на подальший розвиток. Два роки тому провінційний "Шапекоенсе" піднявся в найвищий дивізіон, гідно виступав і на міжнародному рівні. Коли хлопці з Шапеко вибороли путівку у фінал Судамерикана, в роздягальні співали, танцювали, бризкалися шампанським. Наставник команди Кайо Жуніор сказав тоді: "Якби я помер сьогодні, я помер би щасливим..."

Футболісти клубу Бразилії звернулися до Федерації футболу країни з проханням забезпечити майбутню команду, гравці якої стали жертвами катастрофи. Вони запропонували командам бразильського чемпіонату на наступний рік надати "Шапекоенсе" своїх гравців на правах безкоштовної оренди і гарантувати йому місце в найвищій дивізіоні лігів. Всі гравці найближчих трьох сезонів незалежно від результатів. Американська конфедерація футболу

вже визнала клуб із Шапеко володарем Кубка Судамерикана.

На жаль, це не перша авіакатастрофа в історії футболу. 4 травня 1949 року загинули на той час чотирикратні чемпіони Італії — футболісти "Торіно". Пілот у тумані не оцінив висоти, літак крилом зачепив огорожу базилики на пагорбі, що і призвело до катастрофи. Низка з екіпажу померла. У лютому 1958 року сталася одна з найвідоміших футбольних авіакатастроф, коли загинув "Манчестер Юнайтед".

На борту було 44 людини. 21 пасажир загинув одразу. Тим, хто вижив, голкіпер Гаррі Грег допомагав вибратися. Дев'ять футболістів пережили той жах. Боббі Чарлтон і ще шестеро грали після катастрофи. Двоє не змогли. Керував новим МЮ сер Метт Басбі, який також опинився в щасливій частині літака. У клубі мужньо прийняли удар і зуміли підготувати "малюків Басбі".

Влітку 1960 року під час приземлення в аеропорту Данії розбився літак із футболістами олімпійської збірної цієї країни на борту. Приземлення здійснювали на острові, погані погодні умови не дозволили пілотові зберегти контроль над повітряним судном. За п'ятдесят метрів від узбережжя всі пасажери літака загинули. Рибалки зуміли врятувати пілота, який отримав інвалідність унаслідок ампутації ноги. 11 серпня

1979 року загинули гравці узбецького "Пахтакору". В повітрі поблизу Дніпродзержинська (сьогодні — Кам'янське) зіткнулися два літаки Ту-134. 178 осіб не вижили. Диспетчеру було всього лиш двадцять років, а його начальник неправильно розрахував час, визначивши для двох бортів однакову висоту. Помилку усвідомили, почалася паніка під час переговорів, усі перебували на одному рівні, пілот не погодився зрозуміти команди диспетчерів, яких у підсумку засудили на 15 років ув'язнення.

Через десять років після загибелі "Пахтакору" трапилася найбільша авіакатастрофа в історії Суринаму. Найбільша трагедія Нідерландів були гравці з Нідерландів суринамського походження. Зі 187 осіб вижили лише одинадцять.

• 12 грудня на НСК "Олімпійський" відбудеться очне протистояння між лідером чемпіонату України — донецьким "Шахтарем" і київським "Динамо", яке займає другу позицію в турнірній таблиці. В першому колі між цими командами було зафіксовано нічию — 1:1. Наразі "гірники" випереджають "динамівців" на 10 очок. Цей поєдинок завершить першу частину матчів національного чемпіонату. Початок матчу о 19 год.

• До слова, в завершальному турі групового раунду "Динамо" на своєму полі "знищило" турецький "Бешикташ" із рахунком 6:0, але турнірних дивідендів. Деталі — в наступному номері "Подільського слова".

Причиною катастрофи назвали помилку екіпажу, який, заходячи на посадку, не зумів упоратися з керуванням.

Літак, на якому у квітні 1993 року розбилися 18 футболістів збірної Замбії, не долетів до берегів Габону півкілометра. Один із двигунів загорівся, але пілоти помилково відключили робочий, бо світловий сигнал неправильно показав поломку. В результаті загорівся перекриття складу Замбії, який Олімпіади обіграв Італію з рахунком 4:0. Через рік зібрана з резервістів замбійська команда вийшла в фінал Кубка Африканських націй, де поступилася Нігерії. Попри це вони стали національними героями. 2012-го року Замбія виграла у фіналі в івуарійців на стадіоні, який розташований поруч із місцем катастрофи.

Андрій ОМЕЛЬНИЦЬКИЙ.

Туризм | Невгадані історії

У полоні таємничих Карпат

На розвилці велетень повернув на горішню стежку, ми ж пішли долішньою, тому без будь-яких зусиль випередили його. Поки ми не зайшли в ліс, він спостерігав за нами в бінокль. Про це ми дізналися від нього після того, як пригостили і познайомилися. З'ясувалося, він поляк. Звали його Рафаель, Рафал. Чоловік не вперше мандрує нашими Карпатами. Посиділи, поговорили, відпочили, і знову в дорогу. Рафала провели до найближчого джерела, біля якого він залишився ночувати, бо звідси наші стежки-доріжки розходилися у протилежні напрямки: його — на гору Молода, наша — до полони Гича, щоб потім знову зійтися на полонині Плісці під горою Грофа.

Завершення.

Початок у минулому номері

Попрошавши з поляком і через годину вийшли на полонину Гича. Туристи відвідують її не часто. Тут стоїть добротний дерев'яний будинок. Вона полонина досить рівна і, на відміну від багатьох, які заростають кінським шавлем, укрита густим трин'ям килимом, як футбольне поле. Будинок вільний. Заходимо. Тут усе акуратно складено і прибрано. В снігах у пластикових пляшках було достатньо для наших потреб. Із настанням сутінків погода зіпсувалася. Заморозило і похолодало, але розчервонілий від вогню п'єсок миттєво заповнив кімнату теплом і затишком.

Наступний ранок був доволі прохолодний, але сонячний. Попрошавши і прибравши за собою, вирушаємо на південь, униз до річки Гича. Тридцять хвилин спуску — і ми вже на її березі. Але те, що побачили, викликало велике розчарування. Знову суцільна вирубка, знову безлад і безгосподарність. Неприбрані гілки, залишені стовбури і пеньки. Все це, перемішане колесами тягачів, створило важкопрохідну перепону. Тому ми

Юрій Кітчак, Михайло Шемеля, Іван Островський, Василь Шемеля, Ярослав Нагірний, поляк Рафаель, Андрій Корянов, Микола Кітчак у туристичному притулку "Плісці".

пішли руслом річечки, переступаючи камінь. Добре, що річка невеличка і неглибока. Проминувши останню вирубку, побачили справу від себе високий земляний насип. Видержись на ньому, опинилися на добротній, рівенькій, хоч яйцемодо, дорозі. Для чого її проклали, не важко здогадатися, адже навколо суцільно вирубаний ліс. Ця дорога вивела нас до Пісковського лісництва, де повним ходом ішла робота.

Десь недалеко вгорі, надриваючись, по-свинячому кувікала бензопила, з тріском падали дерева. Тужачись, ревів тягач, на території лісництва метушня, хтось до когось кричить, хтось кудись біжить, хтось молотком дубок. Від усього цього на душі смутно. Потім бідкаються, що повені заливають, вода в криницях зникає, інші стихійні біди їх постіжно дістають. Обминувши лісництво, знову під-

німаємось утору, до полони Явірник. Стежка в'ється серпантинно, підніматися не важко, навпаки, легко і приємно. Полонина, на відміну від Гичі, вкрита густою та високою — майже до пояса, травою, що свідчить: тут рідко бувають люди і не випасається худоба. Бачимо будиночок, підходимо. Як і в попередньому, все акуратно складено, нові пластикові вікна зовні закриті дерев'яними віконницями. В середині стандартний набір — лежак через усі кімнату, стіл, лавки, полиці, п'єсок, запас дров і води, з якою тут теж, очевидно, проблема. Відпочивши й обдивившись навколо, вирушаємо запланованим маршрутом.

Тепер нам потрібно вийти на іншу стежку — рейтшток, яка виведе нас до полони Плісці і до гори Грофа. Проїшовши невелику сідловину, що між Явірником і горою Паренки, виходимо на потрібну нам стежку. Вздовж

неї є кілька джерел. Карпатська джерельна вода має специфічний гірчужний присмак, але в одному з цих джерел вода, на відміну від інших, без присмаку і дуже смачна. На Плісці розташований туристичний притулок. Оскільки у цьому місці сходяться кілька маршрутів, тут майже завжди велилюдно, особливо у вихідні. Ось тепер уже і ми підходимо до притулку. Не встигли остаточно розміститися, зайнявши дві кімнати на першому поверсі, як підійшла ще одна група, ми на правах господарів відправили на другий поверх. Потім підійшла ще одна. Але ці довго не затримувалися. Прийшли, подивилися і пішли далі.

Минулого разу, коли ми ночували на Плісці, тут були дві сокири і пила, але, напевно, від цілющого карпатського повітря в них повиростали ноги, бо туристам зайві кілограми на маршруті не потрібні, або тутешні аборигени посприяли їхньому зникненню. Отже, познайомившись із "молодняком" поверхом вище і давши йому цінні настанови на ніч, ми без поспіху повечеряли і завчасно лягли спати. Але вийшло, майже як у ті пісні. Про вищу, про фрейера: десь серед ночі всіх збудило чиєсь могутнє хрюпіння, від якого аж стіни тряслися. Джерело цього звуку було зовні будинку, прямо під нашим вікном. Усе, прощавай, сон, аж до ранку. Хіба що взяти того хрюпуна і віднести подальше в ліс, десь під смереки, і хай собі там хрюпає. Аж раптом це перериває ще могутніший крик: "О к...ва, що, моя спалить кцете?" Як з'ясувалося

зранку, наш знайомий поляк Рафал уночі, коли всі вже спали, придибав до притулку. Оскільки кімнати були зайняті, він ліг спати на ганку під нашим вікном. Через якийсь час, пробудившись, Рафал побачив над собою зоряне небо, з якого на нього раптом почали падати зірки. Це наші сусідні гори, побуджені голосним хрюпінням, вирішили покурити. Спуститися драбиною їм було лінь, тож недопалки кидали вниз прямо на поляк, через що, власне, здійнявся цей нічний лемонт.

Зранку, поспідавши, ми піднялися на вершину Грофи, після чого попросилися з Рафалом, залишили йому дещо з продуктів і попрямували до гори Кінь Грофецький. Вийшовши до доброї полони під горою, зайшли у тамтешній туристичний притулок, перекусили, перепочили і знову вирушили в дорогу до Осмолоди. Здолавши досить крутий безпечний спуск, вийшли до річки Котилець, яка вивела нас до річки Молода, і вже дорогою вздовж неї прийшли до Осмолоди. Перед тим, як зайти в село, покупувалися в річці, переодяглися і, як кажуть, прямим ходом "до точки", до "В Оксани", де в асортименті завжди є смачний хмільний напій, який чомусь найбільше хочеться під час походу. Вгамувавши спрагу і розракувавшись із господарем за стоянку нашого транспортного засобу, ми вирушили додому з мрією про нову зустріч із неймовірно красивими і загадковими Карпатами.

Микола КИТЧАК, учитель-методист НВК "Лозівецька ЗОШ І-ІІІ ст.-ДНЗ".

Подільське слово

Виходить з березня 1967 року. Засновник — Тернопільська районна рада

Головний редактор
Наталія ЧАПРАК..... 5283830
Відповідальний секретар
Людмила КАЛИТА
Бухгалтерія, довідки..... 5283830
Email: podilske_slovo@ukr.net

Позиція авторів може не збігатися з позицією редакції. За достовірність викладених фактів відповідальність несе автор. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Рукописи не підлягають рецензуванню і поверненню.
® — політична реклама

Адреса редакції:
м. Тернопіль, вул. Бродівська, 17.
Розрахунковий рахунок:
26003250972001 ТФ КБ Приватбанк
міста Тернопіль, МФО 338783, ідентифікаційний код 02475351.

Реєстраційний номер ТР №186.
Індекс 61357. Тираж 2730. Зам.№ 938.
Газета виходить у п'ятницю.
Віддруковано: ТОВ "Поділля-Тер", м. Тернопіль, вул.Текстильна, 28, тел. (0352) 52-27-37.

